

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vyjádření přípustky v současné francouzštině (korpusová analýza – Intercorp)

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ondřej Pešek, Ph.D.
Autor práce: Ema Vichová
Studijní obor: FJEMO
Ročník: 4.

2015

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 31. července 2015

EmaVíchová

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu doc. PhDr. Ondřeji Peškovi, Ph.D. za jeho cenné rady, za podněty a připomínky, za trpělivost a ochotu prokázanou při vedení mé bakalářské práce.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá vyjádřením přípustky v současné francouzštině. Cílem je popsat jakými prostředky se přípustka vyjadřuje ve francouzském jazyce a porovnat je s českými ekvivalenty. Práce je rozdělena do dvou hlavních částí. První, část teoretická, objasňuje základní pojmy a představuje hlavní i vedlejší prostředky pro vyjádření přípustkového vztahu. Druhá část, praktická, je zpracována na základě paralelního korpusu Intercorp, zabývá se vyslovenými hypotézami v části první a tyto teorie potvrzuje či vyvrací.

Klíčová slova

Přípustka; vedlejší věty přípustkové; spojky; korpusová analýza; Intercorp;

Abstract

This bachelor thesis focuses on expressing concession relation in contemporary French. The thesis objective is to describe how is concession expressed in French, and compare it with Czech equivalents. The work is divided into two main parts, theoretical and practical. First, theoretical, clarifies basic terms and introduces main and secondary means used to express concession relation. Second, practical, was worked on using parallel corpus Intercorp and deals with the hypothesis mentioned in first part, which are either confirmed or disproved.

Key words

Concession; concessive clauses; conjunction; corpus analysis; Intercorp

Obsah

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1. KAPITOLA.....	10
1.1 Základní pojmy	10
1.2 Definice přípustky	12
2. KAPITOLA.....	13
2.1 Pojetí přípustky	13
2.2 Typologie přípustky podle M. A. Morel – Concession en français	16
2.2.1 Concession logique – logická přípustka	16
2.2.2 Concession rectificative – opravující přípustka.....	17
2.2.3 Concession argumentative – argumentativní přípustka	18
2.3. Typologie přípustky podle Grepla a Karlíka	19
2.3.1 Nesoulad nebo rozpor obsahů obou vět.....	20
2.3.2 Omezení platnosti obsahu první věty	20
2.3.3 Uvedení opaku k popřenému obsahu věty první.....	21
3. KAPITOLA.....	22
3.1 Vyjádření přípustky	22
3.2 Vedlejší věty přípustkové	22
3.3 Typické spojky	23
3.3.1 Bien que	23
3.3.2 Quoi que.....	23
3.3.3 Encore que	24
3.3.4 Malgré que	24
3.3.5 Doplnující informace	25
3.3.6 Jiné spojky	26
3.4 Příslovečné věty podmínkově přípustkové	26
3.5 Časy v přípustkových větách	28
4. KAPITOLA.....	29
4.1 Příslovečná sousloví se spojkou <i>que</i>	29
4.2 Zájmenná sousloví se spojkou <i>que</i>	29
4.3 Vztažná zájmena	30
4.4 Další prostředky	31

PRAKTICKÁ ČÁST	33
5.1 Bien que	34
5.2 Encore que	38
5.3 Quoique.....	41
5.4 Malgré que	45
5.5 Quand bien même.....	47
5.6 Quelque(s) + podstatné jméno + que + konjunktiv.....	50
5.7 Si/aussi/pour + příslovce + que; si/aussi/quelque/tout + přídavně jméno + que	54
5.8 Participiální vazby a přechodníky zesílené příslovcem <i>tout</i>	56
5.9 Shrnutí.....	58
ZÁVĚR	60
RÉSUMÉ.....	62
POUŽITÁ LITERATURA	64
ELEKTRONICKÉ ZDROJE	65

ÚVOD

Tato práce pojednává o vyjádření přípustky v současné francouzštině. Ukážeme si nejen jakými způsoby je vůbec možné přípustku vyjádřit, ale také ověříme jaké výrazy se nejvíce používají v současné době a jaké jsou jejich české ekvivalenty. Nejčastěji se vyjadřuje pomocí vedlejších vět. Jedná se nejen o spojovací výrazy mezi větami v souvětí, v nichž význam věty vedlejší je v přímém rozporu s dějem věty řídící, ale také věty, které jsou jen v nesouladu (částečný rozpor). Přípustka je pojem abstraktní, na který neexistuje jednotná definice.

Konkrétním problémem, na který se bude tato práce také zaměřovat, je problém s kategorizací některých druhů vedlejších vět. Mezi určitými typy jsou jen lehké nuance, a proto se různí autoři uchylují k odlišným způsobům zařazení jednotlivých vět. Nastíněné budou také možnosti, jakým způsobem lze vyjádřit přípustku bez pomoci vedlejších vět přípustkových. Jako příklad lze uvést participiální vazby, příslovečná spojení se spojkou *que*, či přechodníky, které se objevují ve větě se stejným podmětem. Všechny zmiňované jazykové prostředky jsou vždy doplněny příklady z odborné literatury, včetně překladu. Stejně tak, jako ostatní druhy vět, jsou i věty přípustkové nedílnou součástí běžného mluveného i psaného jazyka a častým argumentačním prostředkem.

Celá práce bude potřebné informace čerpat z doporučených odborných děl. Zejména půjde o práci autorky Mary-Annick Morel *La concession en français*, či autora knihy *Argumentativní konektory v současné francouzštině a češtině* Ondřeje Peška nebo dílo Miroslava Grepla a Petra Karlíka *Skladba spisovné češtiny*. Nezbytným a velmi důležitým zdrojem, o který se práce bude opírat, budou také klasické gramatiky, jak české (*Akademická mluvnice češtiny 2*, M. Komárek, J. Kořenský), tak francouzské (*Le bon usage*, M. Grevisse).

První kapitola teoretické části bude věnována vysvětlení základních pojmů (například souvětí, podřadicí spojky, vedlejší věty příslovečné), pro snadnější a zřetelnější vstup do problematiky celé práce. Přiblížen bude pojem přípustka a zmíněna problematika terminologie. V druhé kapitole budou řešeny samotné přípustkové věty a konkrétní vlastnosti tohoto gramatického jevu. Třetí kapitola provede analýzu jednotlivých spojek, které jsou typické pro přípustkové věty. Závěr bude patřit ukázkám dalších prostředků a způsobů, jak je možné přípustku vyjádřit.

Praktická část bakalářské práce bude obsahovat analýzu překladů několika základních spojek do českého jazyka a bude porovnána s teoretickou částí. Analýza bude vytvořena na základě internetového systému Intercorp ve vztahu k češtině. Tato část práce bude korespondovat právě s „vyjádřením přípustky v *současné* francouzštině“, neboť jazykový korpus je soubor dokladů autentického užití přirozeného jazyka. Vzhledem k tomu, že bude využíváno paralelního korpusu, nabídne se možnost nalézt poměrně velké množství českých ekvivalentů indikátorů přípustky a různé varianty překladu. Zároveň budou ověřeny i další syntaktické a morfologické vlastnosti. Systém obsahuje archiv článků z evropského parlamentu, novinových článků, beletristických děl nebo i filmových titulků.

TEORETICKÁ ČÁST

1. KAPITOLA

Základním a nejběžnějším prostředkem, jak lze přípusťku vyjádřit, jsou vedlejší věty přípusťkové. Je to proto, že právě v souvětí se zkoumá vzájemný vztah mezi větami na základě jejich významu či spojovacího výrazu, kterým jsou k sobě připojeny. Předtím, než přejdeme k vlastní definici přípusťky a přípusťkových vět, je třeba se zastavit u několika pojmů, se kterými se musíme seznámit. Je nutné vyložit, co rozumíme pod pojmy spojky – souřadí, podřadící, spojková sousloví, argumentativní konektory, vedlejší věty příslovečné aj.

1.1 Základní pojmy

Příruční mluvnice češtiny- Grepl (2001: 350), uvádí stručnou definici: „Spojky jsou slova neohebná, neplnovýznamová, sloužící ke spojování vět i částí vět, a to jako členů rovnocenných, spojených vztahy koordinace, nebo nerovnocenných, spojených vztahy subordinace.“

Garagnon, Calas (2002: 7) „Subordinace je asymetrický závislý vztah mezi vedlejší větou podřadící a větou hlavní, kde věta podřadící plní funkci konstituantu¹ (...) Těmto větám se říká podřadící, protože nemají autonomní schopnosti. Což neznamena, že informace v těchto větách jsou druhořadé, ale že nemohou tvořit plnohodnotnou výpověď bez závislosti na větě hlavní.“

Komárek, Kořenský (1986: 215) „Spojky se považují za nesamostatný slovní druh. Jejich slovně druhový význam není totiž možno stanovit z nich samých, nýbrž jen na základě jejich funkce ve slovních nebo větných konstrukcích. U spojek jde o funkci spojovací; význam spojek je tedy vztahový.“

Hendrich (2001: 529) představuje základní rozdělení spojek. „Dělí se na souřadící (např. *et, mais, ou*) a podřadící (např. *que, quand, puisque, si*).“ Rozděluje je

¹ **konstituent** je jazykový pojem kvantitativní lingvistiky. Konstrukt je jazyková jednotka na vyšší jazykové úrovni, konstituent je jazyková jednotka na nižší jazykové úrovni.

také podle toho, z čeho je spojka složena. „Vedle jednoslovných spojek (*les conjonctions*) jsou četná spojková sousloví (*locutions conjonctives*).“ Garagnon, Calas (2002: 71-75) „*Locutions conjonctives* jsou komplexní jednotky skládající se z nějakého *X + que*. *X* může představovat příslovce (*bien que*), předložka (*avant que*), předložka a podstatné jméno (*de façon que, à condition que*) nebo sloveso v určitém tvaru (*soit que, à supposer que*).“

Během zpracovávání tohoto tématu jsme také narazili na výraz konektory. Pešek (2011: 11,27-30) „Termínem konektory jsou označovány takové jazykové jednotky, které mají schopnost spojovat. Je známo, že lingvistická terminologie, na rozdíl od jiných přírodních, ale i společenských věd, trpí všeobecně rozšířenou nejednotností a mnohoznačností.“ O. Pešek uvádí množství rozdílných pohledů na termín konektory dle pojetí různých autorů. Více se věnuje teorii J.-M. Adama, který konektory rozděluje ještě do subkategorií (textové organizátory, ukazatele enunciační odpovědnosti a argumentativní konektory). Pro tuto práci je podstatná kategorie konektory argumentativní, které fungují jako indikátory argumentativní orientace výpovědi. J.-M. Adam vnitřně rozděluje tuto kategorii podle argumentativního statutu výpovědi. Do této skupiny patří také spojky typické pro vyjádření přípustky - *bien que, encore que, quoique* – (konektory kontra-argumentativní označující slabý argument).

Komárek, Kořenský (1986: 223, 226) ve svém díle uvádí spoustu příkladů pro každý typ vět. Jedná se o spojovací výrazy hypotaktické (podřadicí). Z tohoto výčtu spojek můžeme zmínit např. „*když, dokud, jakmile, až* - (časové), *protože, poněvadž, jelikož* - (příčinné), *aby, ať* - (účelové) nebo *jestliže, kdyby, když, pokud* - (podmínkové). Typické přípustkové spojky jsou *přestože, třebaže, i když, ač, ačkoli*. Jedná se o spojky a spojkové výrazy monofunkční, které slouží k vyjadřování jediného větného vztahu. Jiné jsou vícefunkční, uplatňují se při vyjadřování různých typů větných vztahů, např. spojky *a, i, aby, když, že*.“

Hendrich (2001: 614) říká, že „souvětí podřadné se skládá z věty hlavní a z jedné nebo několika vět vedlejších. Vedlejší věty jsou uvozeny buďto vztažnými zájmeny, nebo vztažnými příslovci (oba tyto druhy vět nazýváme vztažné), nebo začínají spojkami (pak jsou to věty spojkové). Věta vedlejší ke vztahu k větě, na níž je závislá, plní funkci některého větného členu. Podle toho, kterou funkci plní, rozlišujeme vedlejší větu podmětnou, předmětnou, přívlastkovou, doplňkovou nebo příslovečnou.“ Vedlejší věty přípustkové bychom našli jako subkategorii vedlejších vět příslovečných.

To tedy znamená, že ve větě plní funkci příslovečného určení. Vedlejší věty příslovečné (*propositions adverbiales/circonstantielles*) bývají uvedeny podřadicí spojkou a rozdělují se do skupin podle toho, jaký druh okolnosti vyjadřují. Mohou to být věty časové, příčinné a důvodové, účelové, účinkové, způsobové, přípustkové nebo podmínkové. Není to však úplný výčet, mohli bychom připojit omezovací, odporovací nebo srovnávací, záleží, k jaké kategorizaci se přiklání jednotliví autoři. Tyto skupiny se však vzájemně prolínají a v některých případech je složité přesně určit, do jaké skupiny vedlejší věta spadá.

1.2 Definice přípustky

Přípustce jako takové se mnoho gramatik nevěnuje. Jedná se o abstraktní pojem, který však není pro uchopení tématu stěžejní, a během snažení nalézt správné vysvětlení, bychom mohli příliš zabíhat do filozofických rovin.

Můžeme uvést příklad definice přípustky z internetového *Slovníku spisovné češtiny*, (lexikografický kolektiv Ústavu pro jazyk český ČSAV)²: **přípustka** -y ž. (2. mn. -tek) jaz. vyjádření předpokladu, kt. nevedl k očekávanému následku, neplatná příčina. Některé francouzské slovníky dokonce slovo „concession – přípustka“, vůbec nevysvětlují jako lingvistický prvek. Například v internetovém slovníku Larousse.fr³ můžeme nalézt několik rozdílných definic, které však vysvětlují tento pojem jako ústupek, obydlí v Africe či typ právní smlouvy. Definice *concession* jako rétorického prvku je až na druhém místě.

²<http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=p%C5%99%C3%ADpustka&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

³ <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/concession/17904>

2. KAPITOLA

2.1 Pojetí přípustky

Původ přípustky můžeme najít již v rétorických spisech, a její vyjádření disponuje bohatou škálou jazykových prostředků. Byla však definována lingvisty až v 19. století jakožto logický vztah spojující dvě věty. Garagnon, Calas (2002: 97) „Přípustka (*concession*), pochází z latinského slova *concessio* - *concedo* (ustupovat, upustit, připustit, uznat).“ Morel (1996: 5), Garagnon, Calas (2002: 71-75) „Definice přípustky, které se objevovaly v gramatických příručkách, zdůrazňovaly tři rozdílné sémantické hodnoty – odporovací, omezovací a neúčinnou příčinu. Z gramatického hlediska se slovo *concession* (přípustka) střídavě přibližuje opozici (*opposition*), odporu (*adversation*) či omezení (*restriction*). Česká gramatika upřednostňuje přídavné jméno - přípustkový. Jak víme, opozice běžně obsahuje dvě myšlenky, které se navzájem vylučují. Vyjádřena vedlejší větou může být pouze částečná, a tím poté vzniká přípustka nebo omezení (*restriction*). Přípustka je jednou ze základních argumentačních figur a je definována jako „*mouvement argumentatif en deux temps*“. Mluvčí nejprve zahájí svou promluvu tím, že uzná pravdivost argumentu, který v předešlé části vyslovil mluvčí, v tomto případě jeho adresát. Poté udává protiargument, který pravdivost původního argumentu omezuje nebo ho ruší úplně.“

Již bylo zmíněno výše, že pojem přípustka má nejen ve francouzštině poměrně problematické zařazení v rámci morfosyntaxe a je těžce definovatelná. Pojetí autorů různých gramatik se v určitém smyslu prolínají a mohou se lišit v typologii. Karlík (1995: 108) „Pokud jde o výklad sémantické struktury těchto souvětí, nenalzáme zásadní difference ani mezi našimi autory, ani v zahraničí (rozdíly jsou spíše ve výstižnosti a explicitnosti vymezení).“

Existuje několik koncepcí jednotlivých lingvistů, kde dochází k jasnému či téměř úplnému oddělení přípustky od opozice. Uvedeme si několik příkladů, které se buďto ve své koncepci shodují nebo se jejich postoje drobně rozcházejí.

Karlík (1995: 106-108) připomíná, že „v rámci souvětí v širokém smyslu představují přípustky nejméně prozkoumanou variantu.“ Věnuje se odlišným názorům českých lingvistů. Tuto nekomplexnost pochopení pojmu přípustka ukazuje na třech příkladech:

- (1) Petr k nám včera přišel, ačkoli // i když přišlo.
- (2) Přijdu k vám, i když bude pršet // i kdyby přišlo.
- (3) Byl bych k vám přišel, i kdyby (bylo bývalo) přišlo.

Říká, že „mezi názory našich lingvistů na větu číslo (1) nenacházíme dnes zásadní rozdíly. Naproti tomu u struktur typu (2) docházejí autoři, vycházejíce z pravidla z funkce *i* ve spojení *i když/i kdyby*, k různým sémantickým interpretacím, přičemž jednotlivé názory jsou často diametrálně odlišné“. Uvádí příklad starší publikace V. Šmilauera (1969), který všechna souvětí typu (1) se spojkou *i když* považoval za podmínkově přípustková tj. za souvětí typu (2), podobně jako (B. Havránek – A. Jedlička, 1970; I. Nebeská, 1976; Mluvnice češtiny, 1987. „Kdežto badatelé moravští uvažují buď o zdůrazněné, vytyčené podmínice (F. Trávníček, 1951), nebo naopak zdůrazněné přípustce (M. Grepl – P. Karlík, 1989). Souvětí typu (3), pokud je gramatiky vůbec zaznamenávají, se zpravidla mlčky řadí k typu (2). Podstatu jevu se podle našeho názoru zatím nejlépe podařilo vysvětlit I. Nebeské (1976). Ta ve své dodnes závažné studii přesvědčivě dokázala, že ve všech třech souvětých typech založených na přípustkovém vztahu se vlastně popírá závaznost vztahu mezi dvěma jevy (p a q) : v typu (1) jde o negaci vztahu příčinného/důvodového, v typu (2) o negaci vztahu s podmínkou otevřenou (splnitelnou) a konečně v typu (3) o negaci vztahu s podmínkou hypotetickou (nesplnitelnou).“

Při rozličných modifikacích základní kauzální⁴ souvislosti vznikají další významové rysy. Na základě těchto souvislostí mezi větami poté vznikají vztahy podmínkové, účelové nebo přípustkové. Garagnon, Calas (2002: 99), Karlík (1995: 109) „Stejně tak jako ostatní tzv. kauzální vztahy v širokém smyslu je i přípustkový vztah založen na víře v existenci nějaké obvyklé obsahové souvislosti mezi dvěma jevy. Gramatická přípustka se často definuje jako výraz neúčinné příčiny (*cause inefficente*).

- *Bien que Pierre ait travaillé, il a échoué.*
- *I přesto že Petr dobře pracoval, neuspěl.*

⁴ kauzální vztah – kauzalita= příčinnost, tento vztah je formulován implikací v podobě „jestliže P, tak (obvykle) Q“;

Toto je prototypický příklad - práce obvykle a předpokládaným způsobem vede k úspěchu, avšak Petrovi nepomohla uspět u zkoušky. Výraz neúčinná příčina je více či méně intuitivní překlad *vztahu jestliže p, pak non q*. Z tohoto hlediska bychom mohli říct, že podstata přípustkového vztahu spočívá v zjištění rozporu mezi stavem věcí, který by normálně měl platit, tzn. *q*, a stavem věcí, který skutečně platí, tzn. *non q*.“

Můžeme uvést další příklad z díla „*Concession en français*“ od M.-A. Morel, kde autorka také upozorňuje na velmi těsný vztah mezi opozicí, omezením a neúčinnou příčinou (přípustka) M.-A. Morel (1996: 5-6) „Tyto tři hodnoty nejsou dobře rozeznatelné jedna od druhé, pokud vezmeme v úvahu různé gramatické a syntaktické vlastnosti (pořadí vět, povaha jazykových prostředků, slovesný způsob, atd.), odhalíme tak specifickou roli, kterou přípustka zaujímá na úrovni výpovědi. Slouží také k rozpoznání rozdílných „přípustkových systémů“, které odpovídají třem rovinám při formování promluvy

(*la construction de discours*). Tyto tři přípustky pojmenováváme *concession logique*, *concession rectificative* a *concession argumentative*.“ Podle M. A. Morel právě tyto systémy odpovídají tomu, jakou spojkou jsou věty navzájem propojeny.

Hendrich (2001: 648,650-653) se věnuje větám přípustkovým v samostatné kapitole a druhý typ - věty podmínkově přípustkové, zahrnuje do kapitoly pod věty podmínkové.

Francouzští autoři se potýkají s problémem, zda oddělovat či neodělovat vyjádření přípustky od opozice, tedy i zda dělat rozdíl mezi větami přípustkovými (*concessionnelle*) a odporovacími (*d'opposition*).

Grevisse a Goose vůbec nepoukazuje na problém s terminologií, pojmenovává tyto věty jen jako *les propositions adverbiales de concession*. Grevisse, Goose (1995: 372) – „Vedlejší věta přípustková naznačuje, že nebylo dosaženo logického vztahu mezi skutečností, kterou věta vyjadřuje a skutečností, kterou vyjadřuje hlavní sloveso. Především vyjadřuje příčinu, jejíž výsledek byl nepředvídatelný“.

V publikaci *Le petit grevisse* (2009: 311,317) nám je autor představuje jako fúzi obou prostředků. Věnuje se větám *les subordonnées de concession* a *d'opposition* jako totožné kategorii. A pokud se vyjadřuje konkrétně k tomuto typu vět, používá výraz *les subordonnées d'opposition*.

Delatour (2000: 9) také používá v základním rozdělení výraz *subordonnées d'opposition* namísto přípustky. Dále ale uvádí, v samostatné kapitole (276-286), že

rozdíly mezi přípustkou, omezením a opozicí jsou v mnoha případech natolik těžce rozpoznatelné, že se prostředky pro jejich vyjádření spojují do jedné kapitoly.

Gardes-Tamine (2010: 60) na opoziční vztah mezi větami neupozorňuje, věnuje se větám jen jako přípustkovým.

Šabršula (1997: 185) dokonce přiřadil pojem „*restriction*“ (omezení) k větám podmínkovým, což má zřejmě na mysli věty podmínkově přípustkové, ke kterým se mnoho lingvistů také přiklání. Věty přípustkové poté klasifikuje jako samostatnou skupinu.

Garagnon, Calas (2002: 98) se přiklání k výrazu *concession*. Jsou si však vědomi dalších možných pojmenování tohoto typu vět a zmiňují blízký vztah s opozicí, odporem či omezením.

Po ukázce rozličných přístupů k terminologii přípustky, se podíváme blíže na teorii ve francouzské publikaci od M. A. Morel, poněvadž věnovala problematice přípustky ve francouzském jazyce celou knihu a to, jak rozděluje přípustku je dobré zmínit.

2.2 Typologie přípustky podle M. A. Morel – *Concession en français*

Jak už bylo zmíněno výše, M. A. Morel rozeznává tři typy přípustky 1) *concession logique*, 2) *concession rectificative* a 3) *concession argumentative*. V této části bere v úvahu pouze dvě základní specifické spojky pro přípustku a to - *bien que* a *encore que*. Co se týče třetího typu, *concession argumentative*, jedná se o typ vět, ve kterých je třeba použít specifického lingvistického prvku hned v první části věty, a poté teprve následuje souřadící spojka. Ostatním indikátorům přípustky se věnuje autorka v dalších kapitolách.

2.2.1 *Concession logique* – logická přípustka

Bien qu'il pleuve, il sort (Bien que A, B) - Přestože prší, jde ven.

Jedná se o přípustkový vztah vyjádřený spojkou *bien que* a je složen ze dvou vět *A il pleut* a *B il sort*. Tuto spojku uijeme, pokud spojení vět má tento význam: *Normalement quand il pleut, on ne sort pas*. Přípustkový vztah mezi větami A a B

uznáme, jsou-li formálně propojeny spojkami (*bien que, même si, si...que, malgré*, atd.), pokud vedle sebe postavíme dvě věty A a B a předpokládáme-li, že B se prezentuje jako negace pojmu, který se běžně pojí s větou A. Toto jsou základní podmínky pro vytvoření přípustky. Věta *Bien qu'il pleuve, il sort* se stává absurdní, pokud žijeme např. ve světě šneků, kteří vylézají zásadně v dešti.

Říkali jsme, že vztah mezi dvěma větami nemůže být považován za přípustkový, pokud chybí přesný spojovací výraz (*tels que, bien que, quoique*, atd.). Výjimka může nastat v mluveném projevu – *Cet arbre a trois ans et il ne porte pas de fruits.* -Tuto výpověď můžeme také nazvat přípustkou, vezmeme-li v úvahu, že v našem podnebí stromy začínají po třech letech plodit. Samozřejmě je možné opět vyjádřit ji za pomoci spojovacího výrazu. Nahradíme souřadící spojku *et* podřadící spojkou *bien que* a použijeme ji na začátku první věty – *Bien que cet arbre ait 3 ans, il ne porte pas de fruits.*

Co se týče tohoto typu přípustky, pořadí vět není fixní, mohou být i naopak. Což znamená *B, bien que A*. Tato volnost pořadí vět je dána spojkou *bien que*. Spojka *bien que* se tedy klade na začátek věty, nebo je možné vsunout ji do popředí druhé z vět. Ze syntaktického hlediska se obě věty díky této spojce těší ze vzájemné relativní pohyblivosti a ve větě uvozené spojkou *bien que* je povinné užití konjunktivu.

2.2.2 Concession rectificative – opravující přípustka

B encore que A

Naopak v tomto typu přípustky není pořadí vět volné a vedlejší věta přípustková je nezbytně na druhém místě, což ovlivňuje povahu vztahu mezi větami a liší se významem.

- *Vous pouvez tourner sur la petite place là bien que ce soit interdit. Tout le monde le fait.*
- *Můžete se tady otočit, přestože je to zakázané. Všichni to dělají. – Normálně když je to zakázané, neotáčíme se tam.*
- *Vous pouvez tourner sur la petite place là, encore qu'il y ait beaucoup de voitures en stationnement aujourd'hui.*
- *Můžete se tady otočit, přestože je tu dnes hodně aut. – Za normálních okolností když je tam hodně aut, nemůžeme se otočit.*

Obě tyto věty vyjadřují přípustku, liší se nicméně v pragmatickém plánu. První příklad je silně omezen. Znamená to, že možnost se otočit by mohla být zpochybněna za jakýchkoliv okolností, ale v tomto konkrétním příkladě je možnost zpochybnění ještě posílena díky přípustkovému vztahu.

Naopak v druhém případě pragmatický výsledek tvrzení má spíše vylučující význam. Celek těchto vět nám říká „nemohli byste se nejspíš otočit“, bez toho aniž bychom anulovali možnost otočení, uvedené v první části výpovědi. Sousloví na počátku souvětí *vous pouvez tourner*, nasvědčuje tomu, že by nic nemělo být schopné bránit otočení, avšak přípustka položená za tuto část opět vyvrací platnost.

Je třeba zmínit, že ve spontánním mluveném projevu většina přípustkových vět uvedena podřadící spojkou jsou svým významem a obsahem věty opravující.

2.2.3 Concession argumentative – argumentativní přípustka

Ve francouzštině najdeme i souvětí, která jsou složena ze dvou vět souřadných a zároveň tvořící těsně propojený systém. Tento systém vět by se dal považovat jak za *concession logique*, tak *rectificative*. Právě takový typ přípustky se nazývá *concession argumentative*. V první řadě povinně obsahují lingvistický prvek, který má v argumentaci srovnávací funkci (např. příslovce, přídavné jméno, spojkové sousloví, atd.) a v druhé řadě pak přípustkovou spojkou. Argumentativní přípustka vytváří v souvětí souřadném systém, kde mají obě věty své pevné místo.

Tím, že mluvčí vloží nějaký přípustkový prvek hned do první části věty, zdůrazňuje a upozorňuje, že potvrzení výpovědi nepříjde od něj a je jasnou známkou toho, že toto potvrzení přijde od někoho jiného, tedy druhého člena dialogu. Na druhou stranu druhá věta je nejčastěji uvozena koordinační spojkou *mais*, mluvčí se vrací k předchozímu vyjádření, aby omezil platnost tvrzení nebo změnil míru pravdivosti; druhá věta hraje stejnou roli jako přípustková omezovací věta podřadící.

- *Certes je reconnais qu'elle a grand air, et elle a bien ces yeux extraordinaires dont tu me parlais, mais enfin je ne la trouve pas tellement inouïe que tu disais.*
- *Je jisté, že je příjemného vzhledu (pěkná), má opravdu zvláštní oči jak jsi říkal, ale nakonec se mi nezdála tak výjimečná.*

V první řadě mluvčí dává jasně najevo slovy jako *certes, je reconnais, bien*, že bude navazovat na výpověď, která nepochází od něj. Aby bylo poznat, že tvrzení je pravdivé, prokazuje, že druhý účastník dialogu je za ni zodpovědný (*dont tu me parlais*). V druhé řadě přidává svůj vlastní názor (*je ne la trouve pas*), aby opravil a změnil závěry druhé strany argumentace (*que tu disais*) o kráse zmíněné ženy.

Co se týče vysvětlení přípustky v českých publikacích, zaměřili jsme se na dílo Grepla a Karlíka *Slovník spisovné češtiny*, protože se větným vztahům také věnují podrobněji a pro část praktickou bude na místě znát jak francouzskou českou teorii.

2.3. Typologie přípustky podle Grepla a Karlíka

Zatímco A. Morel zakládá rozdělení přípustkových vět na základě spojovacích výrazů, Grepl a Karlík (1998: 396-397) se k typologii přípustkového vztahu staví poněkud odlišně. Upozorňují na fakt, že vztahy mezi větami mohou mít vliv na povahu celého tvrzení. To znamená, že přípustkový vztah může vznikat ve větách s kauzálním aspektem, ale také naopak s aspektem rozporu.

„Při hypotaktické⁵ formulaci se zdůrazňuje kauzální aspekt souvětím s vedlejší větou přípustkovou: *Ačkoli jsme ho pozvali, přesto nepřišel*. Při parataktické⁶ formulaci souvětím s dvěma hlavními větami v poměru odporovacím se naproti tomu zdůrazňuje sémantický rys rozporu: *Sice jsme ho pozvali, ale on nepřišel*.“

Toto by mohl být jeden z důvodů, proč se mohou jednotliví autoři rozcházet ve svých teoriích. Pokud totiž nevezmou v úvahu souvětňou strukturaci těchto vět, může docházet ke splynutí vět přípustkových a odporovacích, jak bylo zmiňováno výše.

„Spojovací prostředky v hypotaktickém přípustkovém souvětí jsou nejčastěji tyto spojky: *ačkoli(v), ač, přestože, třebaže, třeba(s)*. Přípustkový vztah bývá také signalizován složenými spojovacími prostředky, skládají se z odkazovacího výrazu ve větě řídicí a ze spojky *že: přesto, že...; navzdory tomu, že...; bez ohledu na to, že...* Paratakticky se přípustkový vztah vyjadřuje dvěma hlavními větami v poměru odporovacím a je přitom specifikován lexikálními prostředky. Zpravidla mívá přípustkový význam věta první. – *Ačkoli zatajila dech, rozuměla málo*. Tento typ se

⁵ Hypotaxe=podřadnost

⁶ Paratexe = souřadnost

zřetelně vyjadřuje spojením odporovacích spojek *ale, a, avšak, však* s příslovci *přesto, přece*. Spojka *a* se může spojovat s příslovcem *zatím*, v knižním jazyce příslovcem *nicméně*.

Zvláštním typem parataktického vyjádření přípustky jsou věty typu: *Ne že bych nechtěl, ale nemám dnes čas*. Modifikaci přípustkového vztahu představují souvětí, jimiž se vyjadřuje, že jistý jev, událost nastane bez ohledu na možné okolnosti, tedy i za okolností, které se normálně realizaci děje brání. Proto se mluví o větách se zdůrazněnou přípustkou. Ze zdůraznění toho, že se děj uskuteční navzdory nějaké okolnosti, vyplývá jako samozřejmost, že se děj uskuteční i za okolnosti (podmínek) příznivých:

- *Přijdu, i když bude pršet.* = *Přijdu, i když bude pršet a samozřejmě přijdu, i když pršet nebude* (=tedy za každého počasí).

Hypotakticky se tento typ vyjadřuje vedlejší větou se spojovacím výrazem *i když, ani když*. Se spojovacím výrazem *i když* může být význam věty dvojnásobný:

- *Přišel, ačkoli (přestože) pršelo.* (přípustka)
- nebo
- *Přišel, i když pršelo i když nepršelo.* (zdůrazněná přípustka, irelevantní okolnost)

2.3.1 Nesoulad nebo rozpor obsahů obou vět

Grepl, Karlík (1998: 363-365) „Spojky *jenže, jenomže* se vyjadřuje odstín omezovací kladných důsledků; v druhé větě se nějak omezuje dosah toho, co lze očekávat na základě obsahu první věty. Někdy se tu vyjadřuje překážka, která znemožnila uskutečnit zamýšlený děj. Spojkami *ale, a, avšak, však* se spolu s příslovcem *přesto* nebo *přece* vyjadřuje odstín přípustkový; obsah druhé věty se uskuteční přes to, co se říká ve větě první, tj. proti očekávání. V první větě bývá často *sice*. Spojka *a* se spojuje také s příslovcem *zatím*: *Nechtěl jsem vůbec cestovat a zatím jsem jezdil jako blázen*. Hypotaktickým protějškem těchto struktur jsou souvětí. *Ačkoli je mladá, mnoho toho již poznala* (= Je sice mladá, ale (avšak) mnoho toho již poznala).“

2.3.2 Omezení platnosti obsahu první věty

„Představuje typ odporovacího poměru, v němž druhá věta zužuje platnost obsahu věty první. Omezovacími příslovci *jen*, *jenom*, knižně *jedině*, pouze se vyjímá některý případ z obecné platnosti věty první. Omezení platnosti obsahu první věty se vyjadřuje také spojkou *jenže*, nebo spojením *a/ale stejně*;“

2.3.3 Uvedení opaku k popřenému obsahu věty první

„V první větě se něco popírá a druhá věta místo toho vyjadřuje děj, který platí; mnohdy opak popřenému. Ze spojek se často užívá *ale*. Toto spojení je časté při rektifikaci, tj. při nahrazení nevýstižného nebo nepravdivého tvrzení tvrzením přesnějším, výstižnějším ve druhé větě. Z prostředků lexikálních slouží k vyjádření tohoto typu odporovacího poměru příslovce *naopak* nebo knižní *nýbrž*.“

V této kapitole bylo definováno, co je to přípustka jako taková a ukázali jsme si rozdílné postoje českých i zahraničních autorů k typologii přípustky. Tento výběr odlišných definic a přístupů by se dal shrnout tím, že lingvisticky se jedná o stejný jev, jen je těžké přesně určit, kdy mluvíme čistě o přípustce, nebo už je to opozice či jen omezení. Někdy gramaticky zakotvené teorie nestačí, a poté záleží na citu autora, jak daný vztah mezi větami vnímá.

V další kapitole se budeme věnovat odlišným vyjádřením přípustky.

3. KAPITOLA

3.1 Vyjádření přípustky

- *SI HABLES QUE VOUS SOYEZ, vous n'y parviendrez pas.*
- *At' jste jakkoliv zručný, neuspějete.*
- *Il sort BIEN QU'IL PLEUVE.*
- *Jde ven, přestože prší.*

Nejprve si na začátek můžeme uvést příklad z díla M. Grevisse *Bon usage* (2007: 1499), kde autor upozorňuje na skutečnost, že podstatné jméno *concession* není moc šťastně vybrán pro tento typ vět. „Vezmeme-li v úvahu běžný význam slova, odpovídá jen výše uvedenému prvnímu příkladu.“ (Připouštím, že jste zručný, ale i přesto neuspějete.) Co se týče druhého příkladu, ten prostému významu slova přípustka neodpovídá. Spojka *bien que* má spíše odporovací význam, ale přitom je jednou z nejtypičtějších spojek pro vyjádření přípustky.

Přípustku lze nejlépe sledovat ve vedlejších větách přípustkových, pro které je stabilizováno několik typických spojek.

3.2 Vedlejší věty přípustkové

Věta přípustková je jedním z typů příslovečných vedlejších vět, pro který jsou typické podřadící spojky a skládají se nejčastěji ze dvou složek: pomocí spojky *que* a nějaké lexikální jednotky, která svým významem přípustce neodpovídá, ale dohromady tvoří spojkové sousloví, které má význam jiný.

Hendrich (2001: 650): „V těchto souvětích se děj řídící věty uskutečňuje přes nepříznivou okolnost vyjádřenou vedlejší větou. V té se obvykle užívá konjunktivu.“ Konektory *bien que, encore que, malgré que* a *quoique* zahrnujeme do jedné skupiny. Jedná se o spojky, které se častěji objevují v psaném jazyce a jsou používaným prostředkem v literárním stylu. Spojka *quoique* a *malgré que* se používá i v jazyce mluveném, bývají však spíše prostředky hovorového stylu, *malgré que* je také někdy považováno za nespisovné.

O. Pešek (2011: 204) „Tyto spojky můžeme považovat za konektory, vždy totiž uvádějí propozici se samostatnou výpovědní funkcí. Jedná se o spojky podřadící, neboť

výpověď, kterou uvádějí, může předcházet před větou řídicí či ji následovat a existuje možnost koordinace. V textu uvádějí akt podřízený. K řídicí výpovědi připojují protiargument, který je řídicí výpovědi odmítnut. (...) Diskurz s konektory typu *bien que* je totiž orientován směrem k P a nikoli ku Q (tedy hostitelské výpovědi konektoru). To lze pozorovat na příkladu. V situaci, kdy mluvčí tvrdí:

- *Bien qu'il pleuve, les champignons ne poussent pas.*

V ideálním diskurzu je nepatřičné navázat výpovědí:

- *Prends donc ton parapluie.*

a spíše bychom řekli:

- *Inutile donc de prendre le panier.*“

O. Pešek (2011: 205) „Uvedené tři konektory tedy stojí jako celek v opozici vůči třídě konektorů kontra-argumentativních uvádějících akt řídicí, je tedy vhodné je analyzovat odděleně, v rámci trojčlenné struktury, kterou tvoří. Paradigma *bien que, quoique, encore que* je nicméně s paradigmatem konektorů typu *mais* silně spjato, neboť jejich sémantické obsahy kódují tentýž typ diskursní operace, pouze je tato na svém výstupu zrcadlově převrácena.“ Po některých spojkách je nutné užití konjunktivu (*subjonctif*).

3.3 Typické spojky

3.3.1 Bien que

Pešek (2011: 205) „Užitím spojky *bien que* dává mluvčí najevo, že přijímá platnost věty Q, jakoby dává svůj souhlas s tvrzením, jehož enunciátorem je jiná instance než mluvčí sám, a zároveň tvrdí P, jež je s Q v nějakém ohledu v rozporu. *Bien que* je prototypickou spojkou koncesivních vztahů. Výpovědi s *bien que* mohou předcházet i následovat svou řídicí výpověď, vykazují však jasné preference pro antepozici.“

- *Bien que sa vie ne soit pas gaie, il paraît heureux.*(Hendrich)
- *Ačkoli jeho život není veselý, vypadá šťastně.*
- *Il paraît heureux, bien que sa vie ne soit pas gaie.*

3.3.2 Quoique

O. Pešek (2011: 206) „Quoique se vyskytuje v současné francouzštině také zejména v postpozici. Tuto spojku nalezneme i v antepozici, ale spíše jen v psaném a pečlivém stylu. Je-li věta s quoique v antepozici, sekvence značí, že platí P i přesto, že byla vzata v úvahu skutečnost Q, která je obvykle s platností P neslučitelná.“

- *Quoique ce film ait reçu de mauvaises critiques, il connaît un grand succès.* (Delatour)

- *Ačkoli se tento film dočkal špatné kritiky, zaznamenal velký úspěch.*

„V postpozici se pak restriktivní význam projevuje silněji.“ Jak jsme zmiňovali výše je právě spojka quoique typická pro psaný projev, ale můžeme ji nalézt i v projevu mluveném.

- *Je suis mieux depuis trois jours quoique je sois fort enrhumé.* (Henrich)
- *Už tři dny mi je líp, třebaže mám silnou rýmu.*

3.3.3 Encore que

Pešek (2011: 204-206) „Výpovědi uváděné konektorem *encore que* bývají v současné francouzštině téměř vždy postponovány za řídicí výpovědi.(...)Toto spojkové sousloví zde neuvádí typický koncesivní diskurz jako *bien que*, Výpověď jim připojená poopravuje tvrzení P, důsledky a dohady, které by na jeho základě adresát mohl učinit. Mluvčí jakoby si dodatečně uvědomil, co by mohlo být na základě jím tvrzeného P vyvozeno a uvádí to na pravou míru. Řídícím aktem v těchto výpovědích vždy P. Věty, které vypadají takto: *P, encore que Q* bychom mohli parafrázovat takto: tvrdím, že platí P a následně si uvědomuji, že by ses na základě toho mohl domnívat, že mám za to, že platí non Q, což je pravda, tudíž ti sděluji, že platí Q.“

Encore que je spojka, která se vyskytuje zejména v psaných projevech, je užívána v literárním stylu.

- *Encore que sa voiture soit en rodage, il ne la ménage guère.* (Hendrich)
- *Ačkoli má auto v záběhu, příliš ho nešetří.*

3.3.4 Malgré que

Grevisse (2007: 1499) „Spojka *malgré que* byla vytvořena z předložky *malgré* (navzdory) a podle mnohých odpovídá přípustkovým spojovacím výrazům jako (*avant*

que, après que, dès que...).“ V díle *Le petit grevisse* (2009: 318) je zmíněna poznámka, že „podle Littré⁷ a l'Académie⁸ se *malgré que* užívá jen se slovesnou vazbou *en avoir*.“

- *Malgré qu'il en ait* (=en dépit de lui), *nous savons son secret*. (Académie)
- *Přestože to má, víme jeho tajemství*.

Tato spojka je považována za archaistickou. Grevisse (2007: 1499) „To že se nejedná o moderní spojku, můžeme pozorovat na následujících příkladech, ve kterých se objevuje *subjonctif imparfait* nebo *plus-que-parfait*.“ Jedná se o časy, které se v běžně používaném, psaném či mluveném projevu nepoužívají.

- *Malgré que je fusse mal satisfait de mon arrestation, il y mit de la courtoise* (Vigny, *Cinq-Mars*, XXV).
- *Malgré qu'il ait obtenu tous les prix de sa classe*. (Mauriac, *Robe prétexte*, XV)

„Nicméně spojka *malgré que* ve významu *bien que* se stále více probojovává do běžného či literárního užívání.“

3.3.5 Doplnující informace

Delatour (2000: 276-2) stejně jako Hendrich (2001: 650) zdůrazňují, že spojky *bien que* a *quoique* lze použít bez slovesa, pokud je podmět ve větě hlavní a i vedlejší stejný a poté mohou být přímo následovány:

přídavným jménem

- *Quoique malade, il a voulu sortir*. (Henrich)
- *Ač nemocen, chtěl jít ven*.

nebo participiální vazbou

- *Bien que connaissant les dangers de la montagne en hiver, ils ont décidé de faire cette ascension*. (Delatour)
- *Ačkoli znají nebezpečí hor v zimě, rozhodli se pro tento výšlap*.

⁷ Littré je francouzský slovník, pojmenovaný po svém autorovi Emile Littré - *Dictionnaire de la langue française*, Paříž 1863—73, reedice 1897 a 1950; má i elektronickou podobu <http://littrre.reverso.net/dictionnaire-francais/>

⁸ Dictionnaire de l'Académie française – slovník vydávaný Francouzskou akademií, oficiální slovník francouzského jazyka

Pokud jsou ve větě dvě a více vedlejších vět, místo opakování spojky nebo spojkového sousloví se může použít *que*:

- *Quoiqu'il soit malade et qu'il ait de la fièvre, il ne veut pas garder le lit.* (Delatour)
- *At' je jakkoliv nemocný a má horečku, nechce zůstat v posteli.*

3.3.6 Jiné spojky

Delatour a kol. ve svém díle „*Grammaire du français*“ (2000: 277) mezi typické spojky zařazuje ještě *sans que*. Jedná se vlastně o záporné *a proto*. V těchto větách nemusí být stejný podmět.

- *Je t'ai croisé en voiture sans que tu me voies.*
- *Potkala jsem tě, aniž bys mě viděla.*

Poté spojku *À moins que (ne)*, která vyjadřuje omezení a hypotézu.

- *Le débat est terminé, à moins que quelqu'un (ne) veuille intervenir.*
- *Debata skončila, ledaže by se někdo pokusil zasáhnout.*

3.4 Přísluvečné věty podmínkově přípustkové

Tento typ vět v práci uvádíme, protože je často přiřazován k větám přípustkovým. Pokusíme se vysvětlit důvod na následujících příkladech:

Je reste à la maison s'il va pleuvoir. – vedlejší věta podmínková; Zůstanu doma za předpokladu, že bude pršet. (Zůstanu, jen když bude pršet.)

Je vais d'hors bien qu'il pleuve. – vedlejší věta přípustková; Jdu ven, i přesto, že prší. (Stane se to i pře nepříznivou okolnost, obsahuje podmínku otevřenou (splnitelnou)).

Même s'il ne pleuvait pas je n'arrivais pas. – vedlejší věta podmínkově přípustková; I kdyby nepršelo, stejně bych nepřišla. (Za žádných okolností bych nepřišla, ať by pršelo či svítilo sluníčko. Jedná se o podmínku hypotetickou (nesplnitelnou)).

Obsahově a sdělením přináší každá z vět úplně jinou informaci, avšak ve třetí větě, podmínkově přípustkové, jsou v podstatě obsažené obě předchozí. Jako větu podmínkou ji nelze klasifikovat, poněvadž je tato podmínka ve větě sice obsažena, ale my víme, že již nemůže být splněna. Stejně tak ji nelze klasifikovat jako větu

přípustkovou, poněvadž tento akt nelze konat přes nepříznivou okolnost a to navíc ani za splnění podmínky.

Vzhledem k této hypotéze je pojmenování podmínkově přípustkový adekvátní, ale zároveň se zdá nezbytné tento typ v této práci uvést, zvláště když víme, kolik je rozdílných názorů na kategorizaci přípustkových, odporovacích či vět s omezujícím obsahem. Hendrich (2001: 648) „Tyto vedlejší věty vyjadřují určitou okolnost, která i kdyby nastala, nezabrání průběhu děje věty hlavní.“

Même si

Hendrich (2001: 648) „Spojky *même si* se užívá ve spojení se stejnými časy jako po spojce *si* v podmínkových větách.

- *Même si vous êtes en retard, n'hésitez pas à entrer.*
- *I přesto že máte zpoždění, neostýchejte se vejít.“*

Quand bien même

Spojka *quand bien même* se v knižním stylu objevuje ve spojení s kondicionálem.

- *Quand bien même cette entreprise recevrait une aide de l'Etat, elle serait dans l'obligation de licencier une partie de son personnel.*
- *I přesto že tato společnost získá pomoc od státu, měla by být povinna propustit část svých zaměstnanců.*

Soit que...soit que

Jako třetí typickou spojku pro tyto věty Hendrich uvádí spojku *soit que...soit que* ve spojení s konjunktivem.

- *Soit que vous restiez, soit que vous partiez, je m'en vais.*
- *At' se zdržíte, nebo odcházíte, já jdu pryč.*

Například v díle od Gardes-Tamine (2010: 60) nalezneme spojky *même si* a *quand bien même* hned v úvodu, jako typické spojky pro přípustku, zde jsou však významově odděleny a přiřazeny k přípustkově podmínkovým.

- *Même s'il le voulait, il n'y arriverait pas.*
- *Il n'y arriverait pas, quand bien même il le voudrait.*

3.5 Časy v přípustkových větách

Jedním z indikátorů přípustkového vztahu je také slovesný způsob konjunktiv. Pro některé spojky, jako třeba *bien que* je užití konjunktivu dokonce povinné.

Konjunktiv/Indikativ/kondicionál

Hendrich (2001: 429) „konjunktiv je slovesný způsob užívaný převážně v určitých typech vedlejších vět, tj. v rámci souvětí.“ V případě vět přípustkových se konjunktiv užívá ve většině případů, poněvadž existují spojky, které ho vyžadují a to i přesto, že je děj v tomto typu vět chápán jako skutečný. Jen v nějakém smyslu je vytržena z reality, jelikož následují neočekávané důsledky.

Grevisse (2007: 373) „Obecně, téměř ve všech vedlejších přípustkových větách se objevuje sloveso v konjunktivu. Jediná výjimka je spojka *tout... que*, která evokuje k použití indikativu stejně jako jiné spojky k použití konjunktivu.“

Grevisse (2007: 319) „Ale v moderním jazyce se často tvoří i s konjunktivem.

- *Tout simple qu'il soit, il a déjà deviné.*“

Pravidlo, podle kterého se věty přípustkové řídí v použití konjunktivu, není vždy respektováno, a to ani svědomitými a pečlivými autory. Indikativu se užívá hlavně v případech, kdy konjunktiv nemá možnost vyjádřit přesněji čas, tak jako indikativ.

- *Il est encore plein de vie, bien que ses longues jambes ne le porteront nulle part.*
- *Je stále plný života, i přesto že ho jeho dlouhé nohy už nikam neodnesou.*

Grevisse (2007: 319) „Existují také spojky, které vyžadují použití podmiňovacího způsobu ve větě vedlejší, pokud se jedná o vyjádření opozice (podle PG se jedná o vyjádření opozice, zde spojky podmínkově přípustkové). Například spojky *quand*, *quand même*, *quand bien même*, *alors même que* nebo *lors même que*.

- *Quand bien même vous insisteriez, je ne vous je donnerais pas.*

Po spojkách *tandis que* a *alors que* je možný jak přítomný čas, tak podmiňovací způsob.

- *Sa santé décline alors qu'on le croyait guéri.* (Académie)
- *Vous reculez, alors qu'il foudrait avancer*“.

4. KAPITOLA

Do této chvíle jsme se věnovali přípustce, která se objevuje v souvětí, a jejím prostředkem pro vyjádření jsou vedlejší věty společně s typickou spojkou. Nyní se zaměříme na jiné prostředky, jak lze přípustkový vztah vyjádřit. Významově by tato výpověď také měla vyjadřovat jinou událost, než je očekávána. Při stejném podmětu je možné přípustku vyjádřit za pomoci participiálních vazeb, přechodníkem zesíleným příslovcem *tout* nebo určitému typu infinitivu. Dále můžeme pozorovat přípustkový vztah, který se objevuje ve větách, které jsou v juxtapozici, vyjádřený předložkami nebo spojovacími výrazy.

4.1 Přísloušná sousloví se spojkou *que*

Vedlejší věty přípustkové mohou být k větě hlavní připojovány nejen spojkami, ale také nějakým přísloušným spojením a spojkou *que*. Nejčastěji se jedná o:

Si + příslovce (*adverbe*)/přípavné jméno (*adjectif*) + *que*

- *Si vite que / Aussi vite que nous travaillions, nous ne pouvons pas le réparer aujourd'hui.* (Hendrich)
- *Třebaže pracujeme rychle (jakkoli rychle pracujeme), nemůžeme to opravit dnes.*

V moderním užívání přípustkových spojek často nacházíme spojku *aussi... que* na místo *si... que*.

- *Aussi étouffant qu'il fasse dans le pays, nous y respirerons mieux.*

4.2 Zájmenná sousloví se spojkou *que*

Podobně vypadají také konstrukce s *quelque* nebo *pour*, obě se používají spíše ve spisovném či knižním jazyce. *Quelque* se může ve větě objevit jako příslovce a v tom případě je neměnné.

- *Quelque fort que soit ce sportif, il pourrait être battu.* (Hendrich)
- *At'je sportovec sebesilnější, mohl by být poražen.*

Nebo se může jednat o zájmenná sousloví a ty se pak shodují se svým podstatným jménem. Užívají se prakticky jen ve spojení se slovesem *être*, popřípadě *pouvoir être*.

Quelque(s) + podstatné jméno + *que* + konjunktiv

- *Quelques efforts qu'il fasse, il n'arrive pas à prononcer correctement ce mot.*
- *At' se snažil jakkoli, nedokázal toto slovo správně vyslovit.*

Quel(s) /Quelle(s) + *que* + konjunktiv slovesa être

- *Quelle que soit son opinion, il faut la tendre en considération.*
- *At' je jeho názor jakýkoli, je třeba jej brát v úvahu.*

Ve většině případů je samozřejmě možné použít i jednodušší a obvyklejší spojky. Záleží na tom, k jakému účelu text slouží a zda se jedná o mluvený či písemný projev.

- *Quoique ce film ait reçu de mauvaises critiques, il connaît un grand succès. -> Ce film a été très critiqué mais il connaît un grand succès.*
- *Quelques efforts qu'il fasse, il n'arrive pas à prononcer correctement ce mot. -> Bien qu'il fasse des efforts, il n'arrive pas à prononcer correctement ce mot.*

4.3 Vztažná zájmena

Přípustkový vztah mohou vyjadřovat i vztažná zájmena v kombinaci: *Qui que* (jedná-li se o osobu), *Quoi que* (jedná-li se o věc) nebo *où que*. Je třeba dávat pozor a nezaměňovat *quoi que* a *quoique*.

- *J'ai raison, quoi que vous en pensiez.*
- *Mám pravdu, at' si o tom myslíte cokoli.*
- *J'ai raison, quoique cela puisse sembler surprenant.*
- *Mám pravdu, i přesto že se to může zdát překvapující.*

Existují i typické spojky pro přípustku, po kterých není nutný konjunktiv a následuje po nich indikativ nebo kondicionál. Zde nastává opět problém s typologií, můžeme je tedy v gramatikách najít pod kapitolou Vedlejší věty přípustkové/odporovací (Delatour) nebo jim gramatici vytvořili vlastní skupiny: příslovečné podmínkově přípustkové, odporovací (Hendrich). Nejedná se tedy o spojky čistě přípustkové, můžeme je najít i v jiných typech vedlejších vět.

V díle od H. Béchade (1993:280) autor odděluje přípustku, opozici a omezení tak, že pro klasickou přípustku mají název *concessive vraie* a pro vedlejší věty odporovací a podmínkově přípustkové „*concessive à valeur adversative ou restrictive*“.

4.4 Další prostředky

Participiální vazby

- *Même sachant que c'est très difficile, j'essaie pourtant de résoudre ce problème.*
- *I když vím, že je to velmi obtížné, přece se pokouším ten problém rozřešit.*
- *Paru qu'il y a dix ans, cet ouvrage, peut encore nous servir.*
- *Přestože toto dílo vyšlo už před deseti lety, může nám ještě posloužit.*

Přechodník (gérondif) zesílený příslovcem **tout**

- *Peut-on lire tout en écoutant des chansons populaires?*
- *Může člověk číst a přitom ještě poslouchat lidové písně?*

Pour + infinitiv

Řídící věta obsahuje *moins*, také je možné, že se ve větě řídící objeví příslovce *toujours*, ale jedná se spíše o knižní styl.

- *Pour être plus âgés, ils n'en sont pas toujours plus sages.*
- *Ačkoli jsou starší, proto ještě nejsou chytřejší.*

Avoir beau + infinitiv

Jedná se o konstrukci, která musí stát vždy na začátku souvětí.

- *Vous aurez beau vous dépêcher, vous n'y parviendrez pas à temps. (Henrich)*
- *At' budete spěchat jak chcete, nedorazíte tam včas.*
- *L'enfant a eu beau protester, il a été obligé d'obéir. (Delatour)*
- *I když dítě protestovalo, muselo poslouchat. (Bien que l'enfant ait protesté...)*

Předložka a podstatné jméno

Delatour (2000: 276-2) „Další ze spojovacích výrazů, díky kterému by se mohla přípusťka objevit v souvětí je *malgré que*, *en dépit que* (méně časté) nebo *contrairement à*.

- *Contrairement à vous, je n'ai pas apprécié ce concert.*
- *Na rozdíl od Vás, jsem tento koncert neoceníl.*
- *L'avion a pu atterrir à Roissy malgré le brouillard.*
- *I přes mlhu, mohlo letadlo v Roissy vzlétnout. (Bien qu'il y ait du brouillard...).“*

Předložka + infinitiv

Infinitiv ve spojení s těmito předložkami se může užit i ve větách s různými podmínkami.

sans, au lieu de – něco na místo něčeho jiného, *loin de, quitte à*

- *Il a pris cette décision sans me demander conseil.*
- *Rozhodl se tak, bez toho aniž by se mě zeptal na radu.*
- *Tu ferais mieux de lire au lieu de passer l'après-midi devant la télévision.*
- *Udělal bys lépe, kdyby sis četl, místo sezení celé odpoledne u televize.*

loin de, quitte à se užívají v psané formě

- *La situation économique dans cette région, loin de s'améliorer, s'est plutôt aggravée.*
- *Ekonomická situace v tomto regionu je daleko od zlepšení, spíše se to zhoršilo.*

Tímto bychom mohli uzavřít teoretickou část. Pokusili jsme se v úvodu přiblížit význam přípustky, ukázali jsme si základní jazykové prostředky, kterými může být vyjádřena, ale také další, které nejsou tak časté, nebo ne tak často vnímané jako indikátory přípustky.

PRAKTICKÁ ČÁST

V této části práce se budu zabývat zejména analýzou překladu francouzských přípustkových spojek do českého jazyka. Teorie, kterou jsem se zabývala do této chvíle, se pokusím ověřit na příkladech za pomoci korpusové analýzy. V neposlední řadě se zaměřím i na příklady zmíněné v kapitole čtvrté a to jiných prostředků pro vyjádření přípustky. K této analýze nám poslouží Český národní korpus.

Český národní korpus (ČNK) je akademický projekt zaměřený na budování rozsáhlého počítačového korpusu především psané češtiny. Pracuje na něm Ústav Českého národního korpusu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (ÚČNK). Korpus InterCorp je hlavním výstupem stejnojmenného projektu, jehož cílem je vybudovat rozsáhlý paralelní synchronní korpus pokrývající co největší počet jazyků. Paralelní korpus slouží jako zdroj dat pro teoretické studie, lexikografii, studentské práce, výuku, zejména výuku cizích jazyků, počítačové zpracování přirozeného jazyka, překladatele i veřejnost. Začátkem června 2015 byla zveřejněna verze 8 paralelního korpusu InterCorp. Všechny cizojazyčné texty mají v tomto korpusu svůj český ekvivalent. Intercorp obsahuje beletristické texty, publicistické články a zpravodajství z webových stránek Project Syndicate a VoxEurop (dříve PressEurop), právní texty Evropské Unie z korpusu Acquis Communautaire, zápisy jednání Evropského Parlamentu z let 2007–2011 z korpusu Europarl i filmové titulky z databáze Open Subtitles⁹.

Vzhledem k tomu, že v korpusu InterCorp v8 - French, který budeme pro naši rešerši využívat, obsahuje přes 103 milionů pozic¹⁰ což je pro vyhledávání obrovské množství výsledků, rozhodla jsem se zúžit korpus, vytvořit tedy subkorpus. Výběr jsem zúžila na necelých 37 milionů pozic. Jako podmínku jsem zvolila datum vydání – subkorpus obsahuje texty vydané od roku 2000 vyjma titulků, které nejsou pro toto téma příliš relevantní. Po několika zkušebních pokusech jsem zjistila, že překlady titulků plně neodpovídají francouzské verzi a bez kontextu často překlady ztrácejí smysl. Jako například:

⁹ převzato z oficiálních internetových stránek Českého národního korpusu:

<http://wiki.korpus.cz/doku.php/start>

<http://ucnk.ff.cuni.cz/intercorp/>

¹⁰ pozice- základní jednotky pro vyhledávání v korpusu; https://kontext.korpus.cz/first_form

- *Quoique ce soit, je ne veux pas l'entente.*
- *Oh, jo .*
- *Je l'aime à la folie, quoique tu dises.*
- *Láska k ní pryščí ven.*

Jedná se o příkladné přípustkové věty, překlad je ze sémantického hlediska v pořádku, ale z pohledu morfosyntaxe jsou takovéto výsledky pro účely této práce nepoužitelné.

Nejtypičtějším spojkami pro vedlejší věty přípustkové jsou spojky *bien que*, *encore que*, *quoique* a *malgré que*, na které se také zaměříme v první řadě. Nejprve vyhledáme nejčastější české ekvivalenty těchto spojek, pro větší přehlednost vytvoříme tabulky. V InterCorpu nejsou překladové ekvivalenty označené přímo, protože je zarovnaný pouze po větách, ne na úrovni slov. Rozhraní KonText proto nemůže vědět, které konkrétní slovo či slova odpovídají vyhledanému výrazu. Pokusili jsme se tedy vždy najít co nejpřesnější dotaz tak, abychom dostali výsledky, které odpovídají našim potřebám. V neposlední řadě se podíváme na interpunkci před francouzskými spojkami, poněvadž pro české spojky tohoto typu je čárka před spojkou typická, ale ve francouzštině nikoli. Čárka ve francouzštině zpravidla nemívá gramatickou funkci tak jako v češtině, je spíše prostředkem pro frázování a naznačuje čtenáři jakou, má zvolit intonaci. Samozřejmě existují i jistá pravidla pro psaní interpunkce ve francouzštině, kterými se tu však z důvodu rozsahu práce nemůžeme zabývat.

Kdybychom se zabývali čistě ekvivalenty těchto čtyř spojek, neměla by analýza velký význam, poněvadž překlady do českého jazyka jsou svým významem zaměnitelné. Všechny čtyři je možné ve většině případů přeložit jako *přestože*, *třebaže*, *i když*, *ačkoli*. Vzhledem k tomu, že spojky mají určitou volnost pohybu ve větě, zaměřím se také na jejich postavení ve větě.

U každé spojky tedy vyhledáme nejtypičtější překlady, postavení ve větě – zda spojka stojí v postpozici či antepozici a do tabulky bude také zanesena četnost použití čárky před spojkou. Každý z těchto bodů doplníme o příklady.

5.1 Bien que

Tabulka č. 1 Bien que počet výskytů

Bien que	Počet výskytů
Celkem	1745
S čárkou	621
Postpozice	799
Antepozice	946

První spojku jsem vyhledávala za pomoci dotazu: [lemma="bien"][lemma="que"]. Celkový počet výskytů *bien que* je tři tisíce devět set devět. Zadáním tohoto dotazu systém nevyhledává přímo spojku *bien que*, poněvadž je vnímá jako dvě po sobě jdoucí slova. Neexistuje zřejmě žádný speciální způsob práce s víceslovnými jednotkami. Vzhledem k tomu, že pro vedlejší věty přípustkové je typické užití konjunktivu, zadali jsme dotaz ještě s několika podmínkami: [lemma="bien"][lemma="que"] [* [tag="VER:subp"] within <s/>. Po takto zformulovaném dotazu bylo nalezeno tisíc sedm sed čtyřicet pět výsledků, z toho devět set čtyřicet šest je postponováno (příklad 1) a sedm set devadesát devět stojí na začátku souvětí (příklad 2,3). Tímto se tedy potvrzuje poznámka lingvisty O. Peška v teoretické části (3.3.1), kde autor tvrdí, že se spojka *bien que* vyskytuje častěji v antepozici. Čárka před *bien que* není příliš častá, nelezna byla v šest seti dvaceti jednom případě.

Tabulka č. 2 Bien que možnosti překladu

Překlad	Ač/Ačkoli(v)	Přesto(že)	I když	Ale	Třebaže	Byť
Počet výskytů	524	327	227	194	82	22

Jak jsme zmínili v úvodu praktické části, není vždy úplně snadné najít ekvivalenty v druhém jazyce, zarovnaném korpusu (v našem případě český). Postupně jsme tedy zadávali jednotlivé české spojky a zaznamenávali jsme četnost užití. Nejčastěji byla spojka *bien que* překládána jako *ač/ačkoli(v)* a to v pět seti dvaceti čtyřech případech (příklad 4, 5), následovalo *přesto(že)* (tři sta dvacet sedm) (příklad 6), *i když* (dvě stě dvacet sedm) (příklad 7). Na dalším místě v žebříčku se sto devadesáti

čtyřmi výskyty stojí spojka *ale* (příklad 8), která se neřadí mezi spojky přípustkové, „nicméně paradigma konektorů typu *mais* je silně spjata s paradigmatem *bien que, quoique, encore que*, neboť jejich sémantické obsahy kódují tentýž typ diskurzí operace, pouze je tato na svém výstupu zrcadlově¹¹.“ Vzhledem k tomu, že dotazované spojky jsou spojkou *ale* překládány poměrně hojně, rozhodli jsme se ji do tabulky zařadit.

Příklad 1

- *La Russie y conserve sa place, **bien qu'** elle soit économiquement au bord du gouffre.*
- *Ve všech těchto korigovaných verzích se Rusko drží, **třebaže** už nad ním visí ekonomické mene tekel.*

Příklad 2,3

- ***Bien que** la corruption soit omniprésente, aucun haut responsable n'a été poursuivi.*
- ***Byť** je korupce všudypřítomná, žádný vysoce postavený úředník nebyl dosud stíhán.*

- ***Bien qu'** elle ne soit pas sans précédent historique, la situation est inquiétante.*
- *To je děsivé, **byť** tu máme historický precedent.*

U tohoto příkladu bychom poukázali na fakt, že při překladu z jednoho jazyka do druhého, vznikají jisté syntaktické i morfologické rozdíly, sdělení však zůstává stejné.

Příklad 4, 5

- *D'abord, vous vous arrangez pour introduire clandestinement Potter dans le tournoi, **bien qu'** il n'ait pas l'âge minimum!*
- *Nejdřív propašujete do turnaje Pottera, **ačkoli** ještě není plnoletý!*

¹¹ Citováno z knihy PEŠEK, O.: Argumentativní konektory v současné francouzštině a češtině, České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2011; Str. 205

- ***Bien que** l'acte d'adhésion de ces pays ait déjà inclus des dispositions transitoires, les dérogations ont été prorogées sur la base des conclusions des évaluations des risques réalisées par les autorités nationales selon une méthodologie commune approuvée par la Commission européenne.*
- ***Ačkoli** jejich akt o přistoupení již obsahoval přechodná ustanovení, byly odchylky prodlouženy na základě závěrů posouzení rizik, které poskytly vnitrostátní orgány podle běžné metodiky odsouhlasené Evropskou komisí.*

Příklad 6

- ***Bien qu'** elle ait été opérée et qu' elle ait suivi divers traitements médicaux et physiothérapeutiques, ses fortes douleurs de dos n' ont pas cessé et le fait de devoir être assise de manière prolongée empirait la situation.*
- ***Přestože** se podrobila operaci a absolvovala různou lékařskou a fyzioterapeutickou léčbu, její silné bolesti zad nepřestávají a skutečnost, že musela po dlouhou dobu sedět, její stav zhoršila , takže měla nepřetržitě po několik měsíců volno z důvodu nemoci.*

Příklad 7

- *Ce fut certainement le cas par le passé, **bien que** ce ne soit pas au point que bon nombre de Chypriotes l'imaginent.*
- *V minulosti na tom mohlo být něco pravdy, **i když** nikdy ne v takové míře , jak se mnozí Kypřané domnívají.*

Příklad 8

- ***Bien que** le Chili ait peu emprunté en termes nets au cours des 30 dernières années, il rembourse le reste de la planète comme s'il avait emprunté 100 % de son PIB.*
- *Chile si v posledních 30 letech půjčilo v čistém vyjádření pouze malou částku, **ale** platí zbytku světa stejně , jako by si bylo půjčilo 100 % svého HDP.*

5.2 Encore que

Tabulka č. 3 Encore que počet výskytů

Encore que	Počet výskytů
Celkem	29
S čárkou	4
Postpozice	19
Antepozice	3

Tabulka č. 4 Encore que možnosti překladu

Překlad	I když	Ač/Ačkoli(v)	Třebaže	Přesto(že)	Byť
Počet výskytů	9	6	4	3	0

Pro vyhledání spojky *encore que* jsme použili stejný typ dotazu jako pro *bien que*. Spojka *encore que* je mnohem méně používaný typ spojky než *bien que* jak je vidět už na první pohled při zadání základního typu dotazu [lemma="encore"][lemma="que"] – tři sta dvacet sedm pozic - což je oproti *bien que* velmi markantní rozdíl. Když jsem zadala druhou část podmínky [lemma="encore"][lemma="que"] [* [tag="VER:subp"] within <s/>, systém mi nabídl pouze dvacet devět výsledků. Podle analyzovaných výsledků mohou říci, že spojka *encore que* se v drtivé většině používá v postpozici (v devatenácti případech) (příklad 1) a jen ve třech byla nalezena v antepozici (příklad 2). Zbylých sedm neanalyzovaných případů z celkových dvaceti devíti, nebyly zaneseny do tabulky, jsou to většinou výsledky neodpovídající našim potřebám. Např. *La Commission constate **encore que** ni les textes applicables ni les conventions n'imposent de conditions de nature à assurer que la compensation ne dépasse pas les coûts d'une entreprise moyenne , bien gérée et adéquatement équipé.* Co se týče čárky před spojkou *encore que* nalezeny byly pouze čtyři případy (příklad 3). Nejčastěji byla spojka přeložena jako *i když* (devět krát) (příklad 4, 5), dále následovala česká spojka *ačkoli* s šesti výskytů (příklad 6, 7) a téměř stejně bylo ekvivalentů *přestože* (příklad 8) a *třebaže* (příklad 9).

Příklad 1

- *La Commission observe qu' il existe aussi une production d' alumine en Grèce, en Espagne, en Allemagne et en Hongrie (**encore que** ce dernier pays ne soit un État membre que depuis le 1er mai 2004)*
- *Komise poznamenává, že oxid hlinitý se vyrábí rovněž v Řecku, ve Španělsku , v Německu a v Maďarsku (**ačkoli** Maďarsko bylo členským státem teprve od 1 . května 2004)*

Příklad 2

- ***Encore que** certains des dires d' Esperanza soient confirmés par les documents ou les témoignages qu' ils ont recueillis, ils restent tous les deux convaincus que son histoire est mensongère, que les choses, à Bingo Crépuscule, n' ont pu être telles que ce vieux gaga les a décrites à Mathilde.*
- *Některé Esperanzovy výpovědi sice získané dokumenty a svědectví potvrdily, **nicméně** oni oba jsou přesvědčeni, že jde o lživou historku a věci v Bingu Crépuscule se nemohly odehrát tak, jak je ten starý prd'ola Mathildě vyličil.*

V teoretické části je zmíněno, že spojka *encore que* stojí nutně v postpozici, analýza však ukázala, že možnost použití této spojky je možné i v antepozici.

Příklad 3

- *Certes ce n' est pas un quadrupède, **encore qu'** il lui arrive de marcher à quatre pattes.*
- *Není to čtvernožec, **přestože** se stává, že někdy leze po čtyřech.*

Příklad 4, 5

- *Les seigneurs aussi avaient des faces blanches comme les pauvres **encore que**, observa Salvatore, les pauvres mourussent davantage que les seigneurs, sans doute (observa -t-il avec un sourire) parce qu' ils étaient en plus grand nombre.*
- *I páni byli bledí ve tváři jako chudáci, **i když**, jak Salvátor poznamenal, chudáků umíralo víc než pánů, asi protože (poznamenal s úsměvem) jich taky bylo víc...*
- *Eu égard aux restrictions de concurrence indues exposées aux considérants 175 à 184, la Commission conclut que les effets néfastes de l' aide sur les*

*concurrents de MobilCom n' ont pas été suffisamment atténués par les mesures indiquées par l' Allemagne, **encore que**, pour définir de nouvelles contreparties, il faille tenir compte des pertes de clientèle déjà subies, de la baisse du chiffre d' affaires pendant la phase de restructuration.*

- *S ohledem na neočekávatelné narušení konkurence vysvětlené ve 175. až 184. bodě odůvodnění dochází Komise k výsledku, že negativní účinky na konkurenty společnosti MobilCom nebyly opatřeními, která Německo uvádí, ještě dostatečně zmírněny, **i když** při druhu a podobě dalších kompenzačních opatření musí být zohledněny zvláště již vzniklé ztráty zákazníků.*

U těchto dvou případů si můžeme povšimnout zajímavosti postavení čárky ve větě. V prvním příkladě, ve francouzské verzi můžeme vidět, že je čárka se nachází až za spojkou *encore que* a ve verzi české jsou čárky z obou stran. V druhém příkladě je francouzská spojka ohraničena z obou stran a česká spojka *i když* je pouze předcházena čárkou.

Překlad 6, 7

- *En règle générale, la plupart des sols consacrés à la culture de l' olivier sont constitués d' argile loessique, **encore qu'** il ait été implanté, ces dernières années, dans des sols plus légers.*
- *Obecně je většina půd, na kterých se nacházejí olivové háje jílovitých a hlinitých, **ačkoli** v posledních letech se olivové háje začaly vysazovat na lehčích půdách.*
- *S' il est vrai que l' on sera tous célèbres cinq minutes dans notre vie, lui , il les vivait - **encore qu'** il s' en fût bien passé.*
- *Jestli je skutečně pravda, že všichni budeme ve svém životě pět minut slavní, on je právě zažíval, **ačkoli** by se bez toho docela dobře obešel.*

Příklad 8

- *Mais l'heure était encore nocturne et, **encore que** retentissent les trompettes de la jubilation, le brouillard du sommeil tombait comme une embûche sur bon nombre de chantres qui, égarés peut-être dans l'émission d'une longue note,*

confiants dans l'onde même du cantique, parfois inclinaient la tête, tentés par la somnolence.

- *Byla však vlastně ještě noc, **a přestože** tóny jásavé zněly, na zpěváky padala ospalost, takže když se někteří třeba pohroužili do dlouhého trvajícího tónu nebo se nechali unést vlnami zpěvu, klesla jim hlava a únava je přemohla.*

Zde je spojka encore que přeložena kombinací českých spojek – **a přestože**.

Příklad 9

- *Pour certains, l'identité nationale doit être supplantée par une identité européenne, **encore que** le sentiment d'appartenance à l'Europe soit faiblement ressenti parmi les populations européennes.*
- *Podle nich je třeba národní identitu opustit ve prospěch evropské totožnosti, **třebaže** pocit souměřitosti s Evropou není mezi národy EU hluboce zakořeněn.*

5.3 Quoique

Tabulka č. 5 Quoique počet výskytů

Quoique	Počet výskytů
Celkem	196
S čárkou	128
Postpozice	169
Antepozice	27

Tabulka č. 6 Quoique možnosti překladu

Překlad	I když	Ač/Ačkoli(v)	Byť	Ale	Třebaže	Přesto(že)
Počet výskytů	49	31	27	26	18	9

Jak můžeme vidět v tabulce č. 5, u této spojky bylo k dispozici sto devadesát šest výsledků. Spojka je v tomto případě předcházena čárkou ve sto dvaceti osmi případech (příklad 1, 2). Potvrzuje se také tvrzení z teoretické části, že spojka *quoique* je nejčastěji postponována za větou řídící a to konkrétně ve sto šedesáti devíti případech (Příklad 3, 4). Do popředí se naopak dostává jen ve dvaceti sedmi případech (Příklad 5, 6).

Co se týče překladu, nejčastějším výsledkem bylo *i když* (čtyřicet devět) (Příklad 7, 8), poté *ač/ačkoli(v)* se třiceti jedním výskytem (příklad 9, 10), poněkud neobvyklá spojka *byť* (příklad 11, 12) se nám objevila dvacet sedmkrát a spojka *ale* s téměř stejným počtem (dvacet šest) (příklad 13, 14). *Třebaže* se objevilo v osmnácti případech (příklad 15, 16)

Příklad 1, 2

- *Je ne l' ai presque jamais mis, **quoique** Julien trouve qu' il me va bien.*
- *Skoro nikdy jsem si ho nevzala, **i když** Yves si myslí, že mi sluší.*

- *En tout cas , je l' ai bien connu, **quoique** pas comme un vrai ami, mais seulement bonjour de temps en temps quand on se croisait quelque part.*
- *Každopádně jsem ho dobře znal, **třebaže** to nebyl můj opravdový přítel, jen jsme se občas zdravili, když jsme se někde potkali.*

Příklad 3, 4

- *Les renseignements fournis par le deuxième importateur, **quoique** non vérifiés, coïncidaient avec les données, vérifiées, du premier et ont donc été jugés suffisamment fiables.*
- *Informace druhého dovozce, **ačkoliv** nebyly ověřeny, byly v souladu s ověřenými údaji prvního dovozce, a byly proto považovány za dostatečně spolehlivé.*

- *Il existe une explication, brève et brutale, **quoique** incomplète.*
- *Existuje stručná a brutální teorie, ta **však** není schopna vysvětlit všechno (...)*

Příklad 5, 6

- ***Quoique** documentaliste, elle s' était pas assez renseignée sur le prétendant.*
- ***I když** je dokumentaristka, dost se o nápadníkovi neinformovala.*

- *Quoique radical, il ne me montre que des sentiments fraternels.*
- *Ačkoli má poměrně radikální názory, chová se ke mně bratrsky.*

Příklad 7, 8

- *Brillant comme toujours, quoique légèrement excessif.*
- *Znamenitě jako vždy, i když mírně přehnané.*
- *C' étaient de belles lettres, quoique peut-être plus succinctes qu' il n' avait espéré, et d' une écriture tremblée.*
- *Byly to krásné dopisy, i když snad stručnější, než očekával, a napsané roztřesenými prsty.*

Příklad 9, 10

- *Les députés ont ainsi donné leur feu vert, quoique sans enthousiasme, au projet de Barendrecht.*
- *I poslanci dali projektu Barendrecht, ačkoliv bez nadšení, zelenou.*
- *Je frémis de colère, quoique sans raison.*
- *Sršela jsem vztekem, ačkoli jsem neměla proč.*

Příklad 11, 12

- *Une décision juste, quoique tardive.*
- *Správné, byť zpozdilé rozhodnutí.*
- *Quoique hésitante dans un premier temps, la réaction de l'Europe face à la crise a clairement enterré l'illusion selon laquelle la notion continentale d'une " union toujours plus étroite " serait le produit de quelques esprits bruxellois enfiévrés.*
- *Reakce Evropy, byť zpočátku poněkud pokulhávající, dala jasně najevo, že kontinentální představa „ještě bližší unie“ není jen výplodem horečnaté fantazie Bruselu.*

Příklad 13, 14

- *Elle se retourna vers moi pour avouer qu'à son avis la vie avait tendance à s'améliorer, **quoique** trop lentement.*
- *Obrátila se ke mně a přiznala, že podle jejího názoru směřuje život ke zlepšení, **ale** příliš pomalu.*

- *Je savais que le scalpel achevait sa trajectoire, je savais que la vibration était toujours là, **quoique** déjà hors de mon corps.*
- *Věděla jsem, že skalpel projel svou dráhou, věděla jsem, že chvění je tu dál, **ale** už mimo mé tělo.*

Některé příklady (zejména) potvrzují podkapitolu 3.3.5, že v případě spojky *quoique* se při stejném podmětu může vynechat sloveso. Mohli bychom také zmínit překlad pomocí *leč* či *přes*, který se ve výsledcích objevil pouze jednou. Během procházení všech výsledků, jsem nenarazila na žádný jiný specifický způsob překladu této spojky.

Příklad 15, 16

- *Dans ce cas, il risquerait de recevoir une correction, **quoique** quelques mendiants se plieraient peut-être à ses caprices dans l'espoir de lui soutirer de l'argent.*
- *To už riskuje, že schytá výprask, **třebaže** hrstka žebráků možná jeho vrtochu vyjde vstříc v naději, že ho oberou o peníze.*

- *La communication contient la première définition approfondie, **quoique** non exhaustive, d'une " aide fiscale d' État ".*
- *Oznámení obsahuje první obsažnou, **třebaže** ne vyčerpávající, definici " státní podpory fiskální povahy ".*

5.4 Malgré que

Tabulka č. 7 Malgré que počet výskytů

Malgré que	Počet výskytů
Celkem	17
S čárkou	8
Postpozice	12
Antepozice	5

V případě spojky *malgré que* nebylo třeba ani zadávat složitějšího dotazu, poněvadž základní dotaz [lemma="malgré"][lemma="que"] vyhledal sedmáct výsledků. Čárkou je předcházeno osm příkladů (příklad 1). Co se týče postavení spojky ve větě, dvě třetiny výsledků se nachází v postpozici (příklad 2) a jedna třetina v antepozici (příklad 3).

Tabulka č. 8 Malgré que možnosti překladu

Překlad	Přestože	I když	Ač/Ačkoli(v)	Avšak	Navzdory
Počet výskytů	10	3	2	1	1

V tomto případě bylo možné analyzovat všechny možnosti překladu. Absolutně nejpočetnější skupinou je spojka *přestože* (příklad 4, 5). Několik málo výsledků bylo přeloženo i za pomoci *i když*, *ačkoli*, *avšak* a *navzdory* (příklady 6, 7).

Příklad 1

- *Ce qui semble être un objectif évident, **malgré que** l' Inde semble l'avoir perdu de vue au cours des dernières années.*
- *Tento cíl se jeví jako evidentní, **avšak** Indie jako by ho v posledních letech ztratila ze zřetele.*

Příklad 2

- *L' enquête a révélé que **malgré qu'** aucun droit antidumping ne soit appliqué aux importations d' urée en Lituanie, celles -ci restent cependant très faible.*
- ***Ačkoli** další šetření odhalilo, že v Litvě nejsou žádná dovozní cla na dovozy močoviny, zůstávají přesto tyto dovozy na velmi nízké úrovni.*

Příklad 3

- ***Malgré que** je fusse maladroit naturellement, après une semaine d' application je savais moi aussi , tout comme un nègre, faire prendre mon petit feu entre deux pierres aiguës.*
- ***Přestože** jsem od přirozenosti nešika, dokázal jsem po týdenním pilném cvičení i já vykřesat ohýnek mezi dvěma ostrými kameny.*

Příklad 4, 5

- *Aucune infection ne survint et cela malgré que sa plaie fût des plus anfractueuses et des plus souillées.*
- *K žádné infekci nedošlo, přestože to byla rána hrozná a plná nečistoty.*
- *Les douze miliciens de Topo ressentaient, c' était visible, envers Alcide une véritable sympathie et cela **malgré qu'** il les engueulât sans limites et leur bottât le derrière assez injustement.*
- *Těch dvanáct vojáků k němu zřejmě chovalo opravdové sympatie, **přestože** na ně hulákal a že jim dost nespravedlivě zpracovával zadnice.*

Příklad 6, 7

- *Je compris alors que jamais Noé ne put si bien voir le monde que de l' arche, **malgré qu'** elle fut close et qu 'il fit nuit sur la terre .*
- *Tehdy jsem pochopil, že Noe nikdy nemohl vidět svět lépe než právě z Archy, **i když** byla zavřená a na zemi byla tma.*
- *Il est triste de constater que, **malgré que** le “respect et l'estime” que nous voue avec condescendance Mme Merkel, le vote de jeudi dernier n'a servi qu'à confirmer que, plus encore que l'Irlande romantique, l'Irlande indépendante était définitivement “morte et enterrée”.*

- *Endyho příběh pro Paddyho: Bohužel **navzdory** blahosklonnému „respektu a porozumění“ Angely Merkelové potvrdil minulý pátek pouze to, že ať je to mu s „romantickým Irskem“, jak chce, Irsko nezávislé je definitivně „mrtvé“.*
- *(...) **malgré que** le Conseil soit convenu d' augmenter les taux minimaux existants en fonction de l' inflation, il n' est pas parvenu à s' entendre sur les autres problèmes.*
- ***Ačkoli** se dohodli na zvýšení stávajících minimálních sazeb v souladu s inflací, nebyli se schopni dohodnout na ostatních problémových oblastech.*

5.5 Quand bien même

Spojkové sousloví *quand bien même* je v teoretické části zmíněno jako jedno z typických podmínkově přípustkových sousloví a spojek. Vzhledem k tomu, že jsem tento typ vět prezentovala jako jeden ze způsobů pro vyjádření přípustky, na základě korpusové analýzy se teď o této hypotéze přesvědčím.

Tabulka č. 9 *Quand bien même* počet výskytů

Quand bien même	Počet výskytů
Celkem	115
S čárkou	54
Postpozice	90
Antepozice	25

Tabulka č. 10 *Quand bien même* možnosti překladu

Quand bien même	Slovesný způsob
Kondicionál	62
Indikativ	38

Celkově bylo nalezeno sto patnáct výsledků, z toho padesát čtyři (příklad 1, 2) bylo předcházeno čárkou, dvacet pět výskytů stálo na prvním místě v souvětí (příklad 3, 4) a devadesát jich bylo postponováno (příklad 5, 6). V teoretické části bylo také zmíněno, že v knižním stylu se po spojkovém sousloví *quand bien même* užívá kondicionál. Podle výsledků, kdy se kondicionál objevoval v šedesáti dvou případech (příklad 7, 8) a indikativ pouze ve třiceti osmi (příklad 9, 10), můžeme potvrdit, že se objevuje napříč všemi dostupnými zdroji.

Příklad 1, 2

- *Mais l'Islande est la preuve que le capital ne détient pas toute la vérité sur ce monde, **quand bien même** il aspire à contrôler toutes les cartes dont on dispose à son sujet.*
- *Island je však důkazem, že kapitál nemá monopol na veškerou pravdu o tomto světě, **ačkoliv** usiluje o kontrolu všech map, které máme k dispozici.*
- *Et l' on a tôt fait de conclure à l' impuissance stylistique, **quand bien même** l' auteur - c' est le cas d' Ernaux - avait auparavant fait la démonstration de son talent à cet égard.*
- *Mnozí z toho vyvozují stylistickou neschopnost, **jakkoli** autor - což je případ Ernauxové - již předtím prokázal v tomto ohledu nadání.*

Příklad 3, 4

- *Tout était pourtant si bien organisé, et les passeports entre leurs mains ou dans leurs poches avaient aussi un poids, et puis tout le reste, **quand bien même** ils seraient partis de là nus comme des vers.*
- *Vše bylo přece tak zorganizované, a také cestovní pasy v jejich rukou a kapsách měly svou váhu, a vůbec všechno, **i kdyby** odtud nakrásně odjžděli snad nazí.*
- *Mais je sais que cette histoire l'a toujours fasciné, **quand bien même** elle n'a pas produit sur lui une impression aussi forte que sur moi.*
- *Vím ale, že ho tenhle příběh vždycky fascinoval, **i když** samozřejmě ne tak mocně jako mě.*

Příklad 5, 6

- ***Quand bien même** y arriveraient -ils, les propriétaires n'auraient qu'à rendre les clés de la maison puisque eux aussi bénéficient du non-recours.*
- ***A i kdyby** uspěl, majitelé nemovitostí by mohli jednoduše vrátit klíče od domu, neboť i oni se těší ochraně omezeného ručení.*
- ***Quand bien même** elle avait pris ses distances avec la religion de ses origines pour se laisser happer par la religion de l' esprit du temps, il lui restait ce vieux fonds de mauvaise conscience judéo-chrétienne embusquée dans les replis de l' âme.*
- ***Přestože** zaujala odstup od svého náboženského původu a nechala se polapit náboženstvím ducha doby, nadále jí zůstával onen starý základ židovsko - křesťanského špatného svědomí, v klidu vyčkávajícího v závětrí záhybů duše.*

Příklad 7, 8

- ***Quand bien même** ce serait possible, dit monsieur Kopfrkingl pensif, ce ne serait pas une tragédie aussi grave que cela le semble.*
- ***Kdyby** se to však stát mohlo, " pan Kopfrkingl se trochu zamyslí, "kdyby se to stát mohlo, nebyla by to tak velká tragédie, jak by se na pohled zdálo.*
- ***Et quand bien même** la condition implicite pour obtenir le crédit subventionné serait pour ces entreprises d'embaucher des partisans du parti au pouvoir, il s'agirait, là aussi, de l' expression de la volonté populaire légitimée électoralement.*
- ***Jestliže** se od podniků chce, aby daly práci stoupencům vládnoucí strany, což se stává nevyslovenou podmínkou získání dotovaného úvěru, jedná se také o projev volebně legitimizované vůle lidu.*

Příklad 9, 10

- *Suite à votre annonce dans Le Figaro, je ne vous propose pas expressément mes services, **quand bien même** ils ont satisfait la presque totalité de mes clients.*

- *Reaguj na Vaše oznámení v deníku Le Figaro, ovšem nikoli proto, abych Vám nabídl své služby, **ačkoli uspokojily téměř všechny mé zákazníky.***
- *Ces expériences multiples échappent au domaine de la seule littérature et entrent résolument dans les expérimentations de l' art plastique, **quand bien même** des écrivains y **participent** à leur façon.*
- *Tyto pokusy se vyčleňují z výhradně literární oblasti a rozhodně se řadí po bok experimentů ve výtvarném umění, **jakkoli** se jich svým způsobem **účastní** i sami spisovatelé.*

5.6 Quelque(s) + podstatné jméno + que + konjunktiv

Quelque(s) + podstatné jméno + que + konjunktiv	Počet výskytů
Celkem	478
quelque forme que ce soit	114
quelque manière que ce soit	35
quelque nature que ce soit	29

Zájmenná sousloví - celkových čtyři sta sedmdesáti osmi výsledků se nejčastěji pojí s podstatným jménem *forme* (ve sto čtrnácti případech) (příklad 1-4), s velkým rozdílem následuje podstatné jméno *manière* (třicet pět) (příklad 5-7) a *nature* (dvacet devět) (příklad 9-10). Všechny tyto tři druhy spojení byly následovány slovesem *être* v konjunktivu (dle zadání), potvrzují nám tedy tvrzení z díla *Francouzská mluvnice* od Josefa Hendricha.

Z celkového počtu bylo čtrnáct výsledků přeloženo za pomoci *at'...jakýkoli/jakékoli* (příklad 11-13), tak jak tyto výrazy byly přeloženy v části praktické. Ostatní výsledky jsou přeloženy jen jako *jakýkoli/jakékoli*, ale i tyto příklady vyjadřují přípustku, poněvadž je to jen věcí citu překladatele, jak výraz přeloží. Ve většině případů by se

totiž hodil i překlad společně se spojkou *at'*. Pro tento typ vyjádření přípustky byly náhodně vybrány vždy čtyři příklady, abychom se mohli podívat, jaké jsou způsoby překladu pojmu *forme*.

Příklad 1-4

- *Aux fins du présent accord, on entend par informations classifiées toutes informations (à savoir, des connaissances qui peuvent être communiquées sous **quelque forme que ce soit** ou tout matériel dont il a été déterminé qu'ils doivent être protégés contre une divulgation non autorisée et qui ont été désignés comme tels selon une classification de sécurité (ci-après dénommées " informations classifiées ").*
- *Pro účely této dohody se utajovanou informací rozumí každá informace (poznatek, který může být **jakýmkoli způsobem sdělován**) nebo materiál, pro který je stanoveno, že vyžadují ochranu proti nedovolenému vyzrazení, a které byly takto označeny bezpečnostním stupněm utajení (dále jen "utajované informace").*

V prvním z příkladů bylo využito překladu *jakýmkoli způsobem*. V tomto případě mohl být zachován doslovný překlad, protože v češtině se dají *informace sdělovat jakýmkoli způsobem* ale také *v jakékoli formě*.

- *En l' absence de garanties sanitaires de la part des autorités albanaises, il importe d' interdire les importations de mollusques bivalves, échinodermes, tuniciers et gastéropodes marins sous **quelque forme que ce soit** et des poissons et crustacés vivants transportés dans de l' eau, originaires ou en provenance d' Albanie.*
- *Při absenci hygienických záruk ze strany albánských orgánů je nezbytné zakázat dovoz mlžů, ostnokožců, pláštěnců a mořských plžů **v jakékoliv formě**, jakož i živých ryb a koryšů pocházejících nebo dovážených z Albánie.*

Druhý příklad odpovídá doslovnému překladu - *v jakékoliv formě*.

- *Les producteurs de phonogrammes jouissent du droit exclusif d' autoriser la reproduction directe ou indirecte de leurs phonogrammes, de **quelque manière et sous quelque forme que ce soit.***
- *Výrobci zvukových záznamů mají výlučné právo udílet svolení k přímému nebo nepřímému rozmnožování svých zvukových záznamů **jakýmkoli způsobem nebo formou.***

Zde jsou dokonce použita dvě zájmenná sousloví za sebou a obě dvě odpovídají doslovnému překladu.

- *Le tabac brut en libre pratique, mis en oeuvre dans la fabrication des produits manufacturés pour lesquels un certificat est délivré ou établi conformément aux dispositions de l' article 2, ne bénéficie pas dans la Communauté d' une ristourne ou d' une exonération des droits de douane sous **quelque forme que ce soit.***
- *Surový tabák ve volném oběhu, který se používá při výrobě zboží, pro které je vydáno nebo vyhotoveno osvědčení v souladu s článkem 2, nepodléhá ve Společenství navrácení cla nebo osvobození od cla **jakéhokoliv druhu.***

V tomto případě je pojem přeložen *jakéhokoliv druhu*, poněvadž lépe odpovídá významovým požadavkům.

Příklad 5-8

U toho spojení jsme našli více způsobů překladu, ať už za pomoci spojky *takového či...*, nebo spojením *ani...nijak*, spojkovým souslovím *a ani*, nebo typickým a doslovným překladem *jakýmkoli způsobem*.

- *Pour ce faire, il faut un pacte social qui donne une raison d' être à chacun, un moyen de montrer que chacun de nous fait partie de la société en y contribuant par le travail, de **quelque manière que ce soit.***
- *Pro zlepšení morálky potřebujeme společenskou dohodu, která nachází smysl pro každého - způsob, jak ukázat, že je daný člověk součástí společnosti, poněvadž je pracovníkem **takového či onakého typu.***

Zde překlad odpovídá ustálenému spojení – člověk nějakého **typu**.

- *Comme chaque ensemble complet forme un modèle, les exportateurs de données ne devraient pas être autorisés à modifier ces ensembles ou à la fusionner, en totalité ou en partie, de **quelque manière que ce soit**.*
- *Jelikož každý soubor jako celek tvoří model, nemělo by však být vývozcům údajů dovoleno tyto soubory měnit, **ani je nijak** zcela nebo částečně slučovat.*

Zde je využito spojek *ani...nijak*, nýbrž odpovídá pravidlům češtiny a doslovný překlad by zde nedával smysl.

- *À l' exception des cas prévus au paragraphe 5, les avertissements combinés ne font l' objet d' aucune observation, paraphrase ou référence de **quelque manière que ce soit** sur le conditionnement du produit du tabac.*
- *S výjimkou případů stanovených v odstavci 5 kombinovaná varování na balení nesmějí být **nijak** komentována, parafrázována a **ani** na ně nesmí být činěn odkaz.*
- *Tous les briquets qui ressemblent de **quelque manière que ce soit** à un autre objet attrayant pour un enfant ou dont l' utilisation est prévue par un enfant doivent être interdits.*
- *Měly by být zakázány všechny zapalovače, které se **jakýmkoli způsobem** podobají jinému předmětu běžně považovanému za lákavý nebo určený pro děti.*

V tomto příkladě se také nejlépe hodí doslovný překlad.

Příklad 9, 10

- *Ces producteurs ne doivent plus être autorisés à bénéficier d'aides, de **quelque nature que ce soit**, pour compenser leur éventuelle sortie anticipée du système*
- *Nemohou již požadovat **jakékoli jiné podpory** jako vyrovnání za předčasné vystoupení ze systému.*
- *Une des conditions de ces engagements est aussi qu' en cas de violation de **quelque nature que ce soit**, la Commission est habilitée à les dénoncer, ce qui a pour conséquence leur remplacement par des droits antidumping définitifs.*

- *Jednou z podmínek závazků také je, že budou - li **jakýmkoli způsobem** porušeny, je Komise oprávněna zrušit jejich přijetí, což povede k jejich nahrazení konečnými antidumpingovými cly.*

U tohoto zájmeného sousloví nebude v tolika případech doslovný překlad. Jedná se o podstatné jméno *nature*, jen na těchto dvou případech můžeme vidět, že je přeložen pokaždé jiným slovním spojením *jakékoli jiné podpory, jakýmkoli způsobem*.

Příklad 11-13

- *Plus généralement, les institutions, l' équilibre des pouvoirs et les processus qui permettent à la démocratie libérale de fonctionner sont affaiblis quand l' armée se mêle de politique, **pour quelque raison que ce soit**.*
- *Obecněji nahlíženo, vměšování armády do civilní politiky, **at'** už z **jakéhokoli** důvodu, oslabuje procesy, instituce a mantinely státní moci, díky nimž funguje liberální demokracie.*
- *Toutefois, je n'ai lu nulle part que le véritable Heydrich sut faire preuve d'amabilité, réelle ou feinte, en **quelque circonstance que ce soit**.*
- *Já jsem se však nikde nedočel, že by skutečný Heydrich dokázal jakkoliv a za jakýchkoliv okolností projevovat laskavost, **at'** už předstíranou, či nefalšovanou.*
- *Il y aura après cette crise une Renaissance européenne. Sous **quelque forme que ce soit**.*
- *Po krizi přijde evropská renesance, **at'** už bude její forma **jakákoliv**.*

5.7 Si/aussi/pour + příslovce + que; si/aussi/quelque/tout + přídavné jméno + que

Vyhledávaný CQL dotaz:

```
[lemma="si" | lemma="tout" | lemma="pour"] [tag="ADV" | tag="ADJ"] [lemma="que"]
[]* [tag="VER:subp"]
```

Pro vyhledávání příslovečných spojení jsme vybrali tři zástupce, příslovce *si*, *tout*, *pour*. Takto zvolený příkaz nám vyhledal tři tisíce osm set patnáct výsledků. Vyhledal však i spojení, kde *si*, *tout*, *pour* nejsou příslovci nýbrž spojkami. Zvolili jsme tudíž frekvenční distribuci na úrovni tagu, abychom vyfiltrovali příklady, které našim potřebám nevyhovují a vyšlo nám číslo osm set patnáct výskytů *si*, *tout*, *pour* jako příslovcí. Potřebné údaje jsme poté dohledávali prostřednictvím českého korpusu a za pomoci přímo jednotlivých českých přípustkových spojek. Na konec CQL dotazu je přidána podmínka [tag="VER:subp"], která říká, aby bylo ve větě užito sloveso v konjunktivu. Je to z toho důvodu, že po příslovečných spojeních ve významu přípustkovém se ve většině případů klade konjunktiv.

Po zadání spojek jako *přestože* 2x, *třebaže* (žádný výsledek), *byť* 3x, *i když* 2x, *ať* 6x, *ačkoli* 1x, *leč* (žádný výsledek), *jakkoli* 2x, jsme zjistili, že korpus našel pouze příklady, ve kterých bylo obsaženo příslovce *si* (příklad 1-8). Je tedy nejpoužívanějším typem těchto příslovečných spojení. Co se týče příslovcí *tout* a *pour*, nebyl nalezen ani jeden příklad který by splňoval všechny výše uvedené podmínky.

Příklad 1-8

- *Dans dix mille ans d' ici, je vous fais le pari que cette guerre, **si remarquable qu'** elle nous paraisse à présent, sera complètement oubliée.*
- *Vsadím se s vámi, že za deset tisíc let se na tuhle válku, **přestože** se nám dnes zdá **tak důležitá**, úplně zapomene.*
- ***Si étrange que** cela puisse paraître, Harry Potter, en cet instant, avait l' impression d' être comme tout le monde: pour la première fois de sa vie, il était content que ce jour soit celui de son anniversaire.*
- ***Přestože** byl Harry Potter **neobyčejně zvláštní** chlapec, v té chvíli si připadal stejný jako všichni ostatní kluci: poprvé v životě měl radost, že má narozeniny.*
- ***Si factice qu'** elle puisse apparaître au lecteur, cette phrase n' est pas pure fabrication sans racine.*

- *Byť* může taková věta čtenáři připadat **strojená**, není pouhým výmyslem bez kořenů.
- *Mais cet amour lui-même, si sincère qu' il soit, est fondé sur l' égoïsme et le besoin.*
- *Ale i tahle láska, byť* jakkoliv **upřímná**, je založena na sobectví a prospěchu.
- *Si sotté que vous soyez, votre réponse a plus d' intérêt que la mienne, même si vous ne m' avez pas lu, ce qui est hors de doute.*
- *At' jste, jak chcete pošetilá, vaše odpověď bude zajímavější než ta moje, i když nepochybuji, že jste mě nečetla.*
- *Si inconcevable que ça te paraisse, nous ne parlons jamais de toi.*
- *At' se ti to zdá jak chce nepochopitelné, nikdy o tobě nemluvíme.*
- *Si vain que lui paraisse maintenant le relâchement de la nature, comparé aux joies plus denses qu'apporte la société des hommes, il veut être le seul à en connaître la saveur.*
- *Jakkoli nicotná mu teď připadá volnost, kterou dává příroda, ve srovnání s podstatnějšími rozkošemi, jaké skýtá lidská společnost, chce nicméně zůstat jediným, kdo ví, jak tato volnost chutná.*
- *Mais, attendu que nos prisonniers chez vous, si considérables qu' aient été, que soient et que promettent d' être leur intrépidité et leur importance, sont tous des soldats sans fortune.*
- *Vzhledem k tomu, že tamto jsou vesměs nemajetní vojáci, jakkoli velká byla, je a bude jejich chrabrost a jejich význam.*

5.8 Participiální vazby a přechodníky zesílené příslovcem *tout*

Vyhledávaný CQL dotaz: Intercorp8 – French- [tag="VER:ppre"]

Intercorp8- Czech - [tag="J.*"]

Vzhledem k tomu, že [tag="VER:ppre"] je morfologická značka pro přičestí přítomné (příklad 1-3), vyhledával nám systém zároveň i přechodníky zesílené příslovcem *tout* (příklad 4-6), který je také jedním z dalších prostředků pro vyjádření přípustky. Tímto dotazem jsme dostali sto devadesát šest tisíc čtyři sta osmdesát čtyři výsledků. Vzhledem k tomu, že je nemožné procházet tak obrovský počet výsledků, označili jsme českou část korpusu jako aktivní sloupec, poněvadž veškeré statistické nástroje KonTextu (např. frekvenční distribuce nebo kolokace) pak pracují s takto vybraným sloupcem. Zvolili jsme frekvenci podle „slovního tvaru“ a dostali jsme frekvenční distribuci všech spojek. Tento způsob není možná úplně korektní, protože výsledky se samozřejmě nevztahovali jen na ekvivalenty francouzských participiálních vazeb, ale bohužel jsme nenalezli lepší způsob, jak je vyhledat.

Z takto zvolené frekvence jsme vybrali jednu z nejtypičtějších českých přípustkových spojek – přestože (sto padesát devět výskytů), což už je poněkud rozumnější počet a poté vybrali příklady, které odpovídaly našim požadavkům (přibližně deset).

Příklad 1-3

- *Cette volonté de croissance **étant** des plus légitimes et souhaitables, il ne faut pas oublier pour autant que la croissance a des limites et que le rythme de croissance doit être soutenable pour garantir à l'avenir la préservation des valeurs sociales, économiques et environnementales.*
- ***Přestože** toto přání dalšího růstu je zcela legitimní a správné, nemělo by se zapomínat, že růst má své meze a že tempo růstu musí být udržitelné, tak, aby byly i do budoucna zachovány sociální a hospodářské hodnoty i hodnoty v oblasti životního prostředí.*

- *N'ayant besoin de **rien** de moins que de nourriture, d'habitations décentes et de perspectives d'emplois, ces familles attendent la mort, terrifiées par les cris de leurs enfants affamés.*
- ***Přestože** nepotřebují nic jiného než jídlo, slušné bydlení a možnost získat práci, čekají tyto rodiny na smrt a děsí se pláče svých hladovějících dětí.*

- *Ayant échoué à recueillir ce que les autres États lui devaient, la Grande-Bretagne a néanmoins continué de payer les États-Unis pendant dix ans, interrompant le remboursement de la dette uniquement au plus profond de la Grande Dépression*
- *Přestože se jí nepodařilo vydobýt pohledávky od vlastních dlužníků, ještě deset let splácela dluh USA a dluhovou službu pozastavila až v hloubi velké hospodářské krize.*

Příklad 4-6

- *Mais tout en soutenant le nouveau gouvernement irakien, la Russie ne doit pas rompre les contacts, s' ils existent toujours, avec les membres modérés du parti Baath, dont de nombreux membres pourraient revenir au pouvoir.*
- *Přestože Rusko bude podporovat novou iráckou vládu, nemělo by přerušit styky (pokud existují) s umírněnými členy strany Baas, z nichž se mohou mnozí vrátit k moci.*
- *Tout en rejetant les propos de M. Egeland, le Président Bush a rapidement multiplié par dix l'engagement de son pays.*
- *Přestože Bush Egelandovu poznámku odsoudil, urychleně americký závazek desetinásobně navýšil.*
- *L'auditeur, tout en soulignant l'incohérence, y compris avec les normes comptables chinoises , de ce changement de méthode de comptabilisation des provisions pour créances douteuses, n'a pas apporté de réponse au problème relatif au prêt.*
- *Přestože auditor upozornil na nesoulad s čínskými účetními standardy při změně v postupu pro rezervy na nedobytné pohledávky, nevyřešil problémy s půjčkou.*

5.9 Shrnutí

Touto analýzou jsme se chtěli dozvědět, nakolik naše hypotézy vyslovené v teoretické části, odpovídají praktickému užití. Při analýze jednotlivých typů přípustky jsme se v podstatě vždy soustředili na problematiku zmíněnou v souvislosti právě

s konkrétním příkladem. Ani u jednoho způsobu pro vyjádření přípustky jsme se nesečkali s většími rozdíly mezi teoretickými a praktickými poznatky. Co se týče překladu přípustkových spojek, nemůže v podstatě dojít k větším významovým rozdílům, poněvadž všechny spojky se dají přeložit stejnými způsoby a vždy je více možností, jaký spojkový ekvivalent vybrat.

Co se týče paralelního korpusu, práce s ním nebyla vždy snadná. Zvláště na začátku se objevovaly problémy, jak daný výraz vůbec do korpusu zadat. Výhodou, ale zároveň i nevýhodou byl rozsah samotného korpusu. Lze samozřejmě použít funkci Vzorek, který nám vyfiltruje jen určitý počet výsledků, ale pro tuto konkrétní práci jsme vytvořili subkorpus, ve kterém už bylo o něco snazší se orientovat. Není jisté, zda byl vždy zadán ten nejlepší způsob dotazu, ale pomocí frekvenčních distribucí a díky možnosti zobrazení doplňujících metainformací, jsme se vždy dopracovali, k nějakému použitelnému výsledku.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo popsat přípusťku ve francouzštině, zanalyzovat prostředky pro její vyjádření a pokusit se nalézt české ekvivalenty těchto prostředků prostřednictvím paralelního korpusu Intercorp.

V úvodu teoretické části práce bylo nejprve vysvětleno několik základních pojmů, které bylo zapotřebí osvětlit pro plynulý přechod k samotné definici pojmu přípusťka. Během snahy najít vhodnou definici přípusťky a prostředků pro její vyjádření, bylo zjišřeno několik nepřesností. Nejčastějším a nejznámějším prostředkem pro vyjádření přípusťky jsou vedlejší věty přípusťkové, a nejen ve francouzských, ale i českých gramatikách, byla zjišřena odlišná vymezení pojmů.

Druhá kapitola teoretické části byla tedy věnována teoriím několika autorů a krátce zmíněny rozdíly ve způsobu rozlišování druhů vedlejších vět. Konkrétně bylo více prostoru věnováno dílu od M.A. Morel *Concession en français*, poněvadž její přístup k třídění přípusťky je specifický. Jako zástupce české literatury bylo zvoleno dílo od M. Grepla a P. Karlíka *Skladba spisovné češtiny*, kteří taktěž upozorňují na problém s typologií přípusťky a zároveň uvádějí několik základních českých přípusťkových spojek.

Třetí kapitola byla zaměřena na samotná vyjádření přípusťky. Jako první byly uvedeny vedlejší věty přípusťkové a typické spojky, které se v těchto typech vedlejších vět objevují, konkrétněji spojky *bien que*, *quoique*, *encore que* a *malgré que*. Uvedeno je zde i několik dalších spojek, které také podle některých autorů upozorňují na přípusťkový vztah. Do této kapitoly byl také zapojen specifický druh vedlejších vět, a to podmínkově přípusťkové. Specifický proto, že se jedná právě o jeden z terminologických pojmů, ve kterých se autoři neshodují. Někteří z nich se o tomto typu vět nezmiňují a přiřazují věty podmínkově přípusťkové k jiným typům. V této práci je přihlédnuto k teorii J. Hendricha v knize *Francouzská mluvnice* a jsou chápány jako prostředek pro vyjádření přípusťky.

V poslední kapitole teoretické části je uvedeno několik dalších prostředků pro vyjádření přípusťky. V první řadě se jedná o příslovečná a zájmenná sousloví. Na základě praktické části bylo zjišřeno, že jde o prostředky poměrně často užívané, a i

v české verzi jsou interpretovány přípustkovými spojkami. V souvětích při stejném podmětu existují i další prostředky pro vyjádření přípustky, které byly zmíněny na konci této kapitoly.

Praktická část byla zaměřena na srovnání teoretických poznatků s užitím v praxi. K tomuto ověření byla použita korpusová analýza Intercorp, kde byly zkoumány také české ekvivalenty těchto spojek a výrazů pro vyjádření přípustky. Co se týče spojek užívaných v přípustkových větách, bylo zjištěno, že české ekvivalenty pro tyto spojky jsou téměř identické pro každou z nich. Zjišťována tedy byla četnost užití jednotlivých francouzských spojek a také možností překladu do češtiny. Pomocí analýzy bylo také zjišťováno, zda se spojky, které mají pohyblivou pozici ve větě, nacházejí spíše v postpozici či antepozici. Pro porovnání byla analyzována i spojka podmínkově přípustková *quand bien même*.

U dalších možností vyjádření přípustky, jako například zájmenná sousloví (např. *quelque manière que ce soit*), byly zjišťovány varianty, se kterými podstatnými jmény se nejčastěji pojí a jaký je jejich český ekvivalent. U příslovečných sousloví (např. *Si étrange que cela puisse paraître*) či participiálních vazeb (např. *Ayant échoué à recueillir*) byly primárně studovány možnosti překladu. Jak bylo uvedeno ve shrnutí praktické části, výsledky analýzy ve většině případů odpovídaly hypotézám.

Přípustka je jedním argumentačních prvků, které užíváme v běžném životě téměř denně. Je potřeba říci, že tato práce se snažila teoreticky přiblížit pojem přípustka a zabývala se jen několika prostředky pro její vyjádření. Při důkladnější analýze dalších, touto prací nevyslovených prostředků, by bylo jistě zjištěno i větší množství českých ekvivalentů a poté se nabízí možnosti k podrobnějšímu zkoumání.

RÉSUMÉ

Le travail présent décrit un sujet très complexe et vaste – L'expression de la concession en français contemporain et leur équivalent tchèque.

Dans la partie théorique de ce travail nous avons tout d'abord voulu définir le terme « concession ». Pendant cette recherche nous avons trouvé qu'il existe plusieurs points de vue au sujet de la terminologie de la concession et aussi plusieurs possibilités de classer les propositions de concession. Il s'agit d'un type de propositions adverbiales (appelées aussi «circonstancielle») mais il n'existe pas de classification fixe.

Nous avons mentionné les différentes théories de plusieurs linguistes français et tchèques. Le problème le plus discuté est la question de savoir s'il faut distinguer les propositions de concession et d'opposition. Par exemple M. Grevisse dans la publication *Le Petit grevisse* nous présente la fusion de ces termes et quand il parle des propositions de concession il utilise le terme commun – les proposition d'opposition. Au contraire A-M. Garagnon et F. Calas préfèrent le terme concession. Il s'agit seulement d'un problème de terminologie parce que presque tous les auteurs mentionnent le rapport proche entre la concession, l'opposition ou la restriction.

L'oeuvre française essentielle que nous avons choisi pour la présentation de concession est *La concession en français* de M.A. Morel parce que nous n'avons trouvé nulle part ailleurs ce type de classification. Elle nous présente son point de vue spécifique. Elle distingue trois types de concessions d'après les locutions conjonctives, qui connectent les propositions dans la phrase complexe. Elle parle de la concession logique (bien que), rétrificative (encore que) et argumentative (les locutions pronominales, adverbiales,...). Concernant les linguistes tchèques nous nous sommes principalement inspirées de l'oeuvre d'O. Pešek *Argumentativní konektory v současné francouzštině a češtině*, qui nous présente la relation entre les conjonctions de concession tchèques et françaises. L'autre livre est celui de Grepl et Karlík *Skladba spisovné češtiny*, qui n'est pas lié à la grammaire française mais qui montre les conjonctions typiques pour les propositions adverbiales tchèques. Après l'éclaircissement du terme concession nous avons porté notre attention sur ses différentes expressions.

Nous avons mis en évidence dans le paragraphe précédent que le moyen le plus utilisé pour la concession est celui des propositions de concession. Pour cette catégorie il y a quelques conjonctions typiques qui indiquent dans presque tous les cas une relation concessionnelle (bien que, quoique, encore que, malgré que,...). Pour ce type de phrase c'est le subjonctif qui est aussi typique et ceci nous a aidé à identifier les propositions de concession dans la partie pratique. En ce qui concerne les autres moyens, il s'agit principalement des locutions pronominales (p.ex. *Quelque fort que soit ce sportif, il pourrait être battu.*), les locutions adverbiales (*Si vite que nous travaillions, nous ne pouvons pas le réparer aujourd'hui.*) ou par gérondif et l'adverbe tout (p.ex. *Peut-on lire tout en écoutant des chansons populaires?*).

Dans la partie pratique nous avons essayé de confirmer ou démentir les hypothèses de la partie théorique. Nous avons travaillé à l'aide de l'analyse du corpus Intercorp, où nous avons pu trouver les équivalents tchèques. Nous avons cherché successivement une par une les locutions conjonctives mentionnées dans la partie théorique et nous avons noté les résultats. Nous avons ensuite examiné combien de fois la conjonction se trouve dans le système des textes, si la conjonction est postposée ou anteposée dans le cadre de la phrase complexe et si elle est précédée par une virgule. La deuxième partie de l'analyse a été focalisée sur la traduction des expressions demandées. De ces informations nous avons fait les tables qui mettent en évidence le type de la traduction et le nombre des résultats.

Pour conclure, nous aimerions signaler que ce sujet est très vaste et compliqué et qu'il n'est par conséquent pas possible de mettre en évidence toutes les particularités qui apparaissent dans cette problématique.

POUŽITÁ LITERATURA

BÉCHADE, H.: Syntaxe du français moderne et contemporaine, Paris: Presses Universitaires de France, 1993.

DELATOUR, Y.: Nouvelle Grammaire Du Français: Cours de civilisation Française de la Sorbonne. Paris: Hachette, 2000.

GARAGNON, A-M.; CALAS F.: La phrase complexe. De l'analyse logique à l'analyse structurale, Paris: Hachette, 2002.

GARDES-TAMINE, J.: La grammaire – 2. Syntaxe. Paris: Armand Colin, 2010.

GREPL, M., a kol.: Příruční mluvnice češtiny, Praha: Nakladatelství Lidové Noviny, 2001.

GREPL, M.; KARLÍK, P.: Skladba spisovné češtiny., Praha: Státní Pedagogické Nakladatelství, 1998.

GREVISSE, M.: Le petit grevisse, Bruxelles: De Boeck and Larcier, 2009.

GREVISSE, M.: Le Bon usage : Grammaire française. Paris : Duculot, 2007.

GREVISSE, M.; GOOSSE, A.: Nouvelle grammaire française, Paris, DeBoeck Université, 1995.

HENDRICH, J. et al.: Francouzská mluvnice. Plzeň: Nakladatelství Fraus, 2001.

KARLÍK, P.: Studie o českém souvětí., Brno 1995.

KOŘENSKÝ, J.; KOMÁREK, M. a kol.: Mluvnice češtiny 2, Mluvnice češtiny. 2, Tvarosloví. Praha: Academia, 1986.

MOREL, M. A.: La concession en francais, Paris: Ophrys, 1996.

PEŠEK, O.: Argumentativní konektory v současné francouzštině a češtině, České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2011.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

<http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Konstrukt/konstituent>

Nádvořníková, O. – Vavříň, M.: *Korpus InterCorp – francouzština, verze 8 z 4. 6. 2015*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2015. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Rosen, A. – Vavříň, M.: *Korpus InterCorp – čeština, verze 8 z 4. 6. 2015*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2015. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>